

KINNITATUD

Narva Lasteaia Pääsuke 28.08.2014a.
käskkirjaga T-1.4.1. nr 2.2/14
Ljubov Moškova
Narva Lasteaia Pääsuke direktor

NARVA LASTEAIJA PÄÄSUKE

ÕPPEKAVA

NARVA, 2014

SISUKORD

1. LASTEASUTUSE LIIK JA ERIPÄRA.....	2
1.1. Üldinfo.....	2
1.2. Lasteaia eripära	2
2. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE EESMÄRGID.....	4
3. LASTEAIA ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE PÕHIMÕTTED	4
4. ÕPIKÄSITUS	5
5. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE KORRALDUS	6
6. LASTEAIA ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE SISU.....	9
6.1. Üldoskused.....	9
6.1.1.1. Lapse eeldatavad üldoskused 3.aastaks.....	10
6.1.1.2. Lapse eeldatavad üldoskused 3 - 4aastastele.....	11
6.1.1.3. Lapse eeldatavad üldoskused 4 - 5 aastastele.....	12
6.1.1.4. Lapse eeldatavad üldoskused 5 - 6 aastastele.....	13
6.1.1.5. Lapse eeldatavad üldoskused 6-7 aastastele.....	14
6.2. Valdkond MINA JA KESKKOND.....	15
6.3. Valdkond KEEL JA KÕNE.....	21
6.4. VALDKOND EESTI KEEL KUI TEINE KEEL.....	24
6.5. Valdkond MATEMAATIKA.....	26
6.6. Valdkond KUNST.....	28
6.7. Valdkond MUUSIKA.....	31
6.8. Valdkond LIIKUMINE.....	33
7. LAPSE ARENGU HINDAMISE PÕHIMÕTTED JA KORRALDUS	36
7.1. Lapse arengumapi koostamise põhimõtted.....	37
7.2. Lapse arenguvestluste läbiviimise põhimõtted ja korraldus.....	38
8. LAPSE KOOLIVALMIDUSE HINDAMISE PÕHIMÕTTED JA KORRALDUS.....	38
9. ERIVAJADUSTEGA LAPSE ARENGU TOETAMISE PÕHIMÕTTED JA KORRALDUS	39
10. LASTEVANEMATEGA KOOSTÖÖ PÕHIMÕTTED JA KORRALDUS.....	39
11. LASTEAIA ÕPPEKAVA UUENDAMISE JA TÄIENDAMISE KORD.....	40
Lisa 1. Väljavõtted	
Lisa 2. Lasteaia päevakava	
Lisa 3. Nädalakava	
Lisa 4. Lapse individuaalne jälgimise- ja toetamise kaart	
Lisa 5. Lapse koolivalmiduse kaart	
Lisa 6. Arenguvestluse kokkuvõte	
Lisa 7. Lapse individuaalne arenduskava	
Lisa 8. Tegevuse vaatlus	
Lisa 9. Laste arengu hindamise tabel	
1) Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 3 -aastane laps.	
2) Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 4 -aastane laps.	
3) Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 5 -aastane laps.	
4) Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 6 -aastane laps.	
5) Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 7 -aastane laps.	

NARVA LASTEAIJA PÄÄSUKE ÕPPEKAVA

1. LASTEASUTUSE LIIK JA ERIPÄRA

1.1. Üldinfo

Aadress: Pimeaia 1, 20306 Narva
Õppeasutuse pidaja: Narva Linnavalitsuse Kultuuriosakond
Rühmade arv: 4 (sõime- ja aiarühmad)

Lasteasutuse Pääsuke (edaspidi: **Lasteasutus**) õppekava on õppe- ja kasvatustegevuse alusdokument, mis on koostatud riikliku õppekava alusel.
Lasteasutuse õppekava koostamisest ja arendamisest võtsid osa lasteasutuse pedagoogid, kaasates vanemaid.

Lasteasutuse õppekava kinnitab lasteasutuse direktor pedagoogilise nõukogu ettepanekul, kuulates ära hoolekogu arvamuse.

Narva lasteaia Pääsuke õppekavas on järgmised osad:

- 1) lasteasutuse liik ja eripära;
- 2) õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid ja põhimõtted;
- 3) õppe- ja kasvatustegevuse korraldus;
- 4) lapse arengu analüüsimise ja hindamise põhimõtted, sealhulgas korraldus;
- 5) erivajadustega lapse arengu toetamise põhimõtted, sealhulgas korraldus;
- 6) eesti keele kui teise keele õpetamise korraldus;
- 7) lapsevanematega koostöö põhimõtted, sealhulgas korraldus;
- 8) õppe- ja kasvatustegevuse sisu ja laste arengu eeldatavad tulemused pärast programmiläbiviimist vanuseti;
- 9) õppekava uuendamise ja täiendamise kord.

Lasteasutuse õppekava läbinule annab lasteasutus välja sellekohase õiendi.

1.2. Lasteaia eripära

Narva Lasteaed Pääsuke asub ajaloolises linnaosas Honori bastionis. See on väga soodne asukoht: mägi, palju rohelist, kõrval on jõgi, Pimeaed. Lasteaia ümbruses paiknevad Kunstigalerii, Narva Kindlus, Noorte Meremeeste Klubi, Noortekeskus, muusikakool, koolid ja gümnaasiumid, mis sobivad hea koostöö jaoks lasteasutusele. Õuealale on rajatud spordi- ja mänguväljakud.

Narva Lasteaed Pääsuke on koolieelne munitsipaalharidusasutus, mis asub Narvas, Ida-Virumaa maakonnas.

Narva Lasteaed Pääsuke on munitsipaallasteaed, avati 1963.a.

Lasteaiale on Haridus-ja Teadusministeeriumi poolt välja antud tähtajatu koolitusluba nr 3108HTM.

Narva Lasteaed Pääsuke töötab 5 päeva nädalas laste 12-tunnise viibimisega lasteaias. Pidevalt funktsioneerib siin 4 vanusegruppi: 2 lasteaiarühma ja 2 sõimerühma.

Narva Lasteaias Pääsuke on ettenähtud 68 kohta.

Lasteasutus on lasteaed kuni seitsmeaastastele lastele.

Lasteasutuses on direktor moodustanud sõime- ja lasteaiarühmad. Sõime rühmas on kuni kolmeaastased lapsed, nooremas rühmas on kolme- kuni viieaastased, keskmises rühmas on viie- kuni kuueaastased, vanemas rühmas on kuue- kuni seitsmeaastased lapsed.

Rühma registreeritud laste arv lasteasutuses on järgmine:

- 1) sõimerühmas kuni 14 last;
- 2) lasteaiarühmas kuni 20 last.

Narva Lasteaias Pääsuke on olemas spordi - ja muusikasaal, metoodika- ja logopeediline kabinetid, meditsiinikabinet, eesti keele klass ja teised ametiruumid.

Lasteasutuses töötab pidevalt logopeed, kes tegutseb lastega individuaalsete tegevuskavade järgi.

Lasteasutuses toimub õppe- ja kasvatustegevus vene keeles.

Tervise hoidmine ja tugevdamine – see on lasteasutuse tegevuse prioriteetne ülesanne.

Õppe- ja kasvatustegevuse organiseerimise juures on tähtis koht laste kõnearengul tunnetustegevuse, elementaarse eksperimenteerimise ja ümbritseva maailmaga tutvumise kaudu.

Missioon

Lasteaia prioriteetseks ülesandeks on laste elu -ja tervisekaitse.

Narva Lasteaed Pääsuke pakub võrdseid võimalusi arenguks kõigile lastele, arvestades iga lapse individuaalsust, propageerib tervislikke eluviise ja käitumist, toetab laste ja nende vanemate edukat lõimimist Eesti ühiskonda.

- Soodsate tingimuste loomine, mis tagavad lastele tugeva füüsilise ja psüühilise tervise. Laste, nende vanemate ja töötajate kaasamine tervislike eluviiside väärtustamisele, protsessi individualiseerimisele, individuaalsete ja tervistavate marsruutide koostamine.
- Õppe-kasvatust protsessi täiustamine, lapsele individuaalse ja haridusmarsruudi konstrueerimine, võttes kasutusele variatiivseid tehnoloogiaid ja metoodikaid, loomepotentsiaali avastamine vastavalt riiklikule ja lasteaia õppekavale.

Visioon

Tervise hoidmine ja tugevdamine – see on lasteasutuse tegevuse prioriteetne ülesanne.

Narva Lasteaed Pääsuke on traditsioone hoidev, turvalise, koduse ja esteetilise arengukeskkonnaga lasteasutus, kus lapsed saavad eakohast, mitmekesist ja arendavat alusharidust edukaks toimetulekuks järgmises elu- ja haridusetapis.

Põhiväärtused

- Tervis - soodustav ja arendav turvaline psühhosotsiaalne ning füüsiline keskkond.
- Avatus ja isiklik areng - vastuvõtlikkus uutele ideedele, koostöö huvigruppidega (pered, kolleegid, naaberlasteaiad ja koolid, erinevad institutsioonid).
- Loovus - ise olla, mõelda, teha, valida, luua; mistahes valdkonnas probleeme uut viisi lahendada ning seoseid leida.
- Töö kvaliteet - kaasaegne õpi- ja töökeskkond, arenemisvõimeline personal.
- Meeskonnatöö - hea mikrokliima kollektiivis; sõbralik, üksteist mõistev, toetav ning koostööaldis meeskond.
- Heatahtlikkus ja avatus – heatahtlik suhtumine koostööpartneritesse, lastesse, lastevanematesse, kolleegidesse.
- Individuaalse tervendava ja individuaalse haridusliku marsruudi koostamine.

2. ÕPPE - JA KASVATUSTEGEVUSE EESMÄRGID

Õppe- ja kasvatustegevuse üldeesmärk on lapse mitmekülgne ja järjepidev areng kodu ja lasteasutuse koostöös, selleks et laps saaks edukalt kasutada oma vilumusi tavaelus ja oleks valmis õppimiseks koolis.

Üldeesmärgist lähtuvalt lasteaed organiseerib õppe-kasvatustegevust nii, et: - toetab lapse kehalist, vaimset, sotsiaalset ja emotsionaalset arengut;

- tugevdab füüsilist tervist, arendab lapse füüsilist aktiivsust, formeerub harjumust karastamiseks ja tervishoidmise tähtsuse arusaamist;
- soodustab tunnetusaktiivsuse, teadushimu, vaimu- ja loomisvõimete, kõne arengu ümbritseva maailma tutvumise kaudu ja praktilised tegevused selles;
- arendab mängu-, õpi-, sotsiaalsed ja enesekohased oskused.

3. LASTEAIA ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE PÕHIMÕTTED

Lasteasutuse Õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimise põhimõteteks on:

- 1) Lapse individuaalsuse ja tema arengupotentsiaali arvestamine.
- 2) Lapse tervise hoidmine ja edendamine ning liikumisvajaduse rahuldamine.
- 3) Lapse loovuse toetamine.
- 4) Mäng on tegevuse põhiliik, mis on õppe- ja kasvatustegevuse kõikides suunates. Päevaplaanis on mõeldud mängimiseks kõige rohkem aega.
- 5) Inimliku (heatahtliku, hoidliku, hoolitseva) suhtumise formeerimine lähedaste, eakaaslaste, teiste inimeste, looduse suhtes, empaatiavõime formeerimine.
- 6) Turvaliskeskkonna tagamine lasteaias lapse eduka arenguks ja sotsialiseerimiseks.
- 7) Üldõpetusliku tööviisi rakendamine.
- 8) Kodu ja lasteasutuse koostöö.
- 9) Vene kultuuri säilitamine, eesti kultuuri traditsioonide kasutamine, teiste kultuuri eripärasuste arvestamine.
- 10) Laste loomuliku huvi tugi ümbritseva maailma vastu.
- 11) Lapse arengu toetamine lasteasutuses on meeskonnatöö.
- 12) Õppekava analüüs ja täiendamine.
- 13) Õppe- ja kasvatustegevuse planeerimise korra uuendamine.
- 14) Õppekava areng lähtuvalt lapse vajadustele ja soovidele, arvestades laste eelistusi, kultuurseid ja individuaalseid iseärasusi.

4. ÕPIKÄSITUS

Õppesuundade arendamise rühmad lasteaias korrekteeritakse üks kord aastas, lähtuvalt laste, nende vanemate ja õpetajate huvidest.

Lastearengu hindamissüsteemi täiendamine, individuaalsete hariduslike ja individuaalsete tervendavate marsruutide koostamine, selle vajadusest ja tähtsusest arusaamine, koos vanemate ning lasteaia töötajatega.

Lisa tähelepanu vajavate laste arengu täiendav toetamine.

- 1) Integreerimine õppe-kasvatustsükli.
- 2) Lasteaia arendava tegevusala allutamine kaasaegsetele väljakutsele.
- 3) Lastesutus võimaldab lastele eesti keele õpetamise alates 3-aastase vanusest.
- 4) Lasteaias toimib laste erivajadustega väljaselgitamise ja abistamise süsteem.
- 5) Tervisekeskuste loomine, mis on vajalikud tervendavate ürituste läbiviimiseks.
- 6) Profülaktiliste ürituste täiustamise jätkamine koos individuaalsete tervendavate marsruutide loomisega ja uute tehnoloogiliste meetodikate tundmaõppimine.
- 7) Esemelis-mängulise ruumi organiseerimine ja moderniseerimine laste individuaalsete
- 8) iseärasuste, huvide, erineva tasemega liikumistempo alusel, ettevalmistusest lähtuvalt:
 - õppetegevuses;
 - õpetaja ja laste koostevuses,
 - iseseisvaks tegevuseks.
- 9) Pedagoogi ja laste, nende vanemate ja huvitatud isikute vahelise projektitegevuse väljatöötamine.
- 10). Laste huvide ja andekuse toetamiseks, individuaalseks lähenemiseks ja erinevate tegevusvõimaluste pakkumiseks tegutsevad lasteaias erinevad rühmad.

5. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE KORRALDUS

Lasteaia õppeaasta üldeesmärgid, temaatika valitakse ja kinnitatakse pedagoogilises nõukogus. Temaatika toetab lasteaia üldeesmärkide elluviimist ning õppe- ja kasvatustegevuse lõimimist, arvestab laste huvisid ja ühiskonna mõjutusi.

Õppeaasta eesmärgid ja temaatika on fikseeritud lasteaia aasta tegevuskavas.

Lähtuvalt sellest koostavad õpetajad rühma aasta tegevuskavad

Õppeaasta algab 1. septembril ning kestab 31. augustini.

Aktiivne õppeperiood toimub 1. septembrist 31. maini. Suvekuudel juunis, juulis ja augustis toimub õpitu kordamine ja kinnistamine ning põhirõhk on mängulistel ning laste liikumisaktiivsust toetavatel õuetegevustel.

Lasteaia rühmades on individuaalse kasvatustliku marsruudi konstrueerimine rikkaliku arengukeskkonna tingimustes eelkooliealiste laste intellektuaalsete, loominguiliste võimete maksimaalseks arenguks neis tingimustes, mis vastavad riiklikule ja asutuse õppekavadele.

Rühmade õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine

- 1) Õppe- ja kasvatustegevus tugineb rühma päevakavale arvestades vanust, päevarütmi, milles vaheldavad rutiinetegevused, laste mängud, vabaaeg ja ette planeeritud õppe-kasvatustegevuse liigid. Vaheaja jooksul vahetatakse režiim. Suurendatakse jalutamisaeg, viiakse läbi tegevused vabas õhus, planeeritakse rohkem liikumis- ja tervistusmeetmed.
- 2) Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel arvestab pedagoog lapse arengutaset, vanust ning lapse huve. Vanuse sõltuvalt muutub õppe-kasvatustegevuse kestus: 1-3aastastele on 10-15 minutit, 3-4aastastele on 15-20 minutit, 4-5 aastastele 25 minutit, 6-7aastastele 35 minutit.
- 3) Rühma õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel esitakse nädala eesmärgid, temaatika, õppesisu ja tegevused, õpetamisvahendid ja samuti tegevuse sisu pärast tunde. Rühma õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine on paindlik ja võimaldab pedagoogil teha vajadusel muudatusi.
- 4) Õppe-kasvatustegevus viiakse läbi lasteaia rühmaderuumides, lasteaia territooriumil ja väljaspool. Rühma õppe- ja kasvatustegevus viiakse läbi esteetilises ja turvalises ning üksi ja ühistegevusi võimaldavas keskkonnas. Rühma õppe- ja kasvatustegevus seotakse eelkõige kodukoha inimeste, looduse ja asutustega. Õpitavaga (objektid, nähtused) tutvutakse loomulikus keskkonnas ja jõukohase näitlikkuse abil.
- 5) Õppe-kasvatustegevuse planeerimisel arvestatakse sisuintegratsiooni ja tegevusliike erinevates suunates.
- 6) Õppe-kasvatustegevuse organiseerimiseks kaasatakse personal ja vanemad vajaduse korral. Vanematele tutvustatakse eesmärgi ja rühma õppe-kasvatustegevuse teemasid selleks, et nad saaksid aidata eesmärkide saavutamisel, kus on oodatud lähisinimeste osalemine.

Rühmade loomine lasteaia õppesuundade arendamiseks:

- tervisekaitse suund;
- laste turvalisuse põhimõtted;
- noore pere klubi "Mina ja ema";
- klubi "Lapsed +täiskasvanud = teater";
- arendavad mängud "Djeneša Blokid";
- korrektsioon-arendav suund;
- logorütmika;
- ökoloogia «Astu loodusesse teisenal!»;
- imeline folkloor,
- adaptatsiooni kava.
- artteraapia: isoterapia, maskiteraapia, värviteraapia, nukuteraapia, aroomiteraapia.
- eksperimentaalne tegevus, kus on moto:
 - Mida ma kuulen, ma unustan.
 - Mida ma näen, ma mäletan.
 - Aga mida ma teen, sellest saan aru. (Konfuutsius).

Rühmade tegevus- ja päevakavasid korrigeeritakse iga õppeaasta alguses vastavalt rühma laste vanusele ja lasteaia päevakavale tervishoiutöötaja ning õppealajuhataja poolt.

Rühmade tegevus- ja päevakavad kinnitatakse lasteaia direktori käskkirjaga õppeaasta algul

Lasteaia õppeaasta üldeesmärgid, temaatika valitakse ja kinnitatakse pedagoogilises nõukogus. Temaatika toetab lasteaia üldeesmärkide elluviimist ning õppe- ja kasvatustegevuse lõimumist, arvestab laste huvisid ja ühiskonna mõjutusi.

Õppeaasta eesmärgid ja temaatika on fikseeritud lasteaia aasta tegevuskavas.

Lähtuvalt sellest koostavad õpetajad rühma aasta tegevuskavad

Lasteaia **ürituste plaan koostatakse** pedagoogilises nõukogus iga õppeaasta augustis. Lasteaia ürituste plaani koostamisel lähtutakse lasteaia õppeaasta eesmärkidest, temaatikast, traditsioonilistest üritustest, tervisepäevadest, rahvuslikest tähtpäevadest ning laste huvidest ja pedagoogide ettepanekutest. Lasteaia ürituste kava lisatakse igal õppeaastal lasteaia õppekavale.

Lasteaia **muusika- ja liikumistegevuste ajaline plaan** koostatakse iga õppeaasta alguses pedagoogilises nõukogus. Ajaline plaan on paindlik st. vajadusel võimaldab teha muudatusi. Antud plaan lisatakse igal õppeaastal lasteaia õppekavale.

Rühma nädalaplaani koostamisel õppe- ja kasvatustegevuste kavandamisel:

- 1) arvestatakse nädalateemat;
- 2) käsitletakse valdkondade vahelisi seoseid tegevusliikide lõiminguna;
- 3) tehakse vajadusel põhjendatud muudatusi.

Õppe- ja kasvatustegevuse korraldamisel ja kavandamisel arvestatakse kaheksa valdkonna sisu ja eeldatavaid õpitulemusi:

- 1) mina ja keskkond;
- 2) mina ja tervis;
- 3) keel ja kõne;
- 4) eesti keel kui teine keel;
- 5) matemaatika;
- 6) kunst;
- 7) muusika;
- 8) liikumine.

Õppe- ja kasvatustegevuste kavandamisel ja korraldamisel lõimitakse järgmisi õppetegevusi:

- 1) kuulamine ja kõnelemine;
- 2) lugemine ja kirjutamine;
- 3) vaatlemine ja uurimine;
- 4) võrdlemine ja arvutamine;
- 5) liikumistegevused;
- 6) muusikategevused;
- 7) kunstitegevused;

Planeeritud õppe- ja kasvatustegevuse matht nädalas

Pedagoogi planeeritud õppe- ja kasvatustegevused	Tegevuskordi nädalas		
	Kuni 3 -aastased	3 - 5 aastased	6 - 7 aastased
1) kuulamine ja kõnelemine	2	3	3
2) lugemine ja kirjutamine		1	2
3) vaatlemine ja uurimine	1	2	3
4) võrdlemine ja arvutamine	1	1	2
5) liikumistegevused	2	3	3
6) muusikategevused	2	2	2
7) kunstitegevused (voolimine, kleepetöö/meisterdamine, maalimine)	2	2	2
Kokku:	10	14	17

Valdkond “mina ja keskkond” seob ülejäänud valdkonnad läbi oma teemade ühtseks tervikuks. Õppe- ja kasvatustegevusi võib omavahel lõimida vastavalt vajadusele.

Planeeritud õppe- ja kasvatustegevuse kestused

- 1) kuni kolmeaastastel lastel 10 – 15 minutit;
- 2) kolme- kuni viieaastastel lastel kuni 25 minutit;
- 3) kuue- kuni seitsmeaastastel lastel kuni 35 minutit.
- 4) Lõimitud tegevused on pikemad, kui neid ühendavad füüsilist ja vaimset aktiivsust pakkuvad tegevused.

Planeeritud õppe- ja kasvatustegevuste arv päevas

- 1) kuni kolmeaastastel lastel kuni 2;
- 2) kolme- kuni viieaastastel lastel kuni 3;
- 3) kuue- kuni seitsmeaastastel lastel kuni 4.
- 4) Lõimitud tegevuste puhul arvestatakse nende tervikosad eraldi tegevuskordadena.

6. LASTEAIJA ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE SISU

6.1. Üldoskused

Õppekavas eristatakse nelja üldoskuste rühma:

- mänguoskused;
- tunnetus- ja õpioskused;
- sotsiaalsed oskused;
- enesekohased oskused.

Õppe- ja kasvatustegevuste sisu toetub laste üldoskuste ja valdkondade oskuste arengu toetamisele. Üldoskused on lapse arengut iseloomustavad suutlikkused. Lapse areng võib individuaalselt suuresti varieeruda.

Üldoskuste kasutusviisid on järgmised:

- 1) aitavad seda eesmärke
- 2) on õppe- ja kasvatustegevuste valiku aluseks
- 3) aitavad hinnata õpisisu eakohasus
- 4) toetab lapse võimete mitmekülgset arendamist
- 5) lapse arengu hindamise abivahend

Mäng on eelkoolieas lapse põhitegevus. Mängu käigus omandab ja kinnistab laps uut teavet, uusi oskusi, peegeldab tundeid ja soove, õpib suhtlema, omandab kogemusi ja käitumisreegleid. Mänguoskus on kõigi üldoskuste ning õppe- ja kasvatustegevuse eri valdkondade oskuste ja teadmiste arengu alus.

Tunnetusoskused on oskused tahtlikult juhtida oma tunnetusprotsesse – taju, tähelepanu, mälu, mõtlemist, emotsioone ja motivatsiooni. Õpioskuste all mõistetakse lapse suutlikkust hankida teavet, omandada teadmisi ja oskusi ning uurida ja katsetada. Õpioskused kujunevad tunnetusoskuste arengu alusel.

Sotsiaalsete oskuste all mõistetakse lapse oskusi teistega suhelda, tajuda nii iseennast kui ka partnereid, võtta omaks ühiskonnas üldtunnustatud tavasid ning lähtuda eetilistest tõekspidamistest.

Enesekohaste oskuste all mõistetakse lapse suutlikkust eristada ja teadvustada oma oskusi, võimeid ja emotsioone, juhtida oma käitumist.

6.1.1. LAPSE EELDATAVAD ÜLDOSKUSED 3.aastaks

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 3-aastane laps:

Oskused	Kuni 3 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused
Mänguoskused	1) lülitub mängudesse ühise mänguasjaga;
	2) hakkab avaldama iseseisvust mängus;
	3) tunneb rõõmu eakaaslaste suhtlemisest mängus;
	4) hakkab järgida lihtsamaid mängureegleid;
Tunnetus- ja õpioskused	5) leiab tegutsemisajendi, plaanib ja organiseerib tegevusi täiskasvanu abiga; täiskasvanu suunab lapse tegevust kõne kaudu;
	6) plaanib osaliselt oma käitumist ja tegevust iseendale suunatud kõne vahendusel;
	7) keskendub tegevusele lühikeseks ajaks, tema tähelepanu ei ole veel püsiv;
	8) tegutseb vahetult nii konkreetsete asjadega kui ka neid kujutavate sümbolitega;
	9) kordab ja jäljendab varasemaid kogemusi ning mälupilte nii konstruktiivses mängus kui ka lihtsas rollimängus;
	10) mängib mõnda aega koos teistega ja järgib lihtsamaid reegleid;
	11) on omandanud sõnavara, mis võimaldab tal ennast väljendada;
	12) osaleb dialoogis;
	13) jälgib lihtsaid lookesi ja eristab kogemusele tuginedes realistlikke sündmusi väljamõeldud lugudest;
	14) mõistab osaliselt lihtsamat kõnet ka ilma toetava vihjeta ning saab aru lihtsamatest ülekantud tähendustest;
	15) rühmitab asju ja esemeid ühe või mitme tajutava omaduse või nimetuse järgi;
	16) tal on ettekujutus arvu mõistest ja värvuste nimetustest;
	17) leiab võrdluse alusel asjades ühiseid ja erinevaid jooni ning nendevahelisi seoseid, kasutab info saamiseks keelt;
	18) tema ettekujutus oma teadmistest ja oskustest on ebarealistlik;
	19) omandab uusi seoseid, mõisteid ja teadmisi korduva kogemuse, aktiivse tegutsemise ning mudelite järgi õppimise kaudu; vajab oma tegevusele tagasisidet;
Sotsiaalsed oskused Enesekohased oskused	20) saab aru, et inimestel võivad olla tema omadest erinevad tunded ja emotsioonid;
	21) tal on osaliselt kujunenud enesetunnetus ja eneseteadvus;
	22) väljendab tugevaid emotsioone, oma mina;
	23) võib karta tundmatuid ja uusi asju;
	24) tahab igapäevastes olukordades valikute üle ise otsustada ning üritab neid ka täide viia;
	25) tema enesekindlus on kõikuv; enesekindluse saavutamiseks vajab ta turvalisust, tunnustust, rutiini ja reegleid;
	26) osaleb täiskasvanuga ühistegevustes; teisi lapsi pigem jälgib, tegutseb nendega kõrvuti;
	27) jagab mõnikord oma asju ka teistega, valdavalt on ta siiski omandihoidja;
	28) loob sõprussuhteid nendega, kellega on tihti koos; tegutseb kontakti luues ja säilitades sihipäraselt;
	29) algatab vestlust eri partneritega erinevatel teemadel; tajub, mida teised teavad ja mis on neile uus;
	30) täidab igapäevaelu rutiini;
	31) järgib lihtsamaid sotsiaalseid reegleid ning eeskujudele toetudes jäljendab igapäevaelu rolle ja tegevusi.

6.1.2. LAPSE EELDATAVAD ÜLDOSKUSED 3 - 4aastastele

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 4-aastane laps:

Oskused	4 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused
Mänguoskused	1) tunneb mängust rõõmu;
	2) püüab rakendada mängudes oma teadmisi ja muljeid ümbritsevast maailmast;
	3) Püüab võtta endale mängurolli täiskasvanute abil, täidab erinevaid mängutegevusi;
	4) kasutab mängudes erinevaid vahendeid täiskasvanute abil;
	5) teostab manipuleerimisvõtteid mänguasjadega või asendusesemetega;
Tunnetus- ja õpioskused	1) oskab osaliselt oma tegevusi plaanida ja organiseerida ning tegutseb iseseisvalt otsese juhendamisetä, kuid autoriteetide toel;
	2) plaanib minakeskse kõne abil oma tegevust ja lahendab probleeme;
	3) hangib tänu keeleoskusele uut teavet; tema kõne toetub mälule ning sõltub sellest, kellega jm olukorras ta koos on;
	4) saab aru mõistatustest ja lihtsamatest piltlikest võrdlustest;
	5) järgib lihtsaid reegleid;
	6) huvitub võistlusmängudest ja tahab olla edukas;
	7) osaleb ühistegevuses ning teeb koostööd teiste lastega; konstrueerib, osaleb rolli- ja võistlusmängudes ning loovtegevustes;
	8) liigitab lihtsamate üldmõistete või mitme tunnuse järgi; keskendub tegutsedes mitmele nähtavale ja eristavale tunnusele ning jaotab oma tähelepanu;
	9) saab aru arvumõistest; huvitub tähtedest;
	10) omandab uusi teadmisi praktiliste olukordade, kogetud emotsioonide, kujutluste ja kõne kaudu;
Sotsiaalsed oskused Enesekohased oskused	1) väljendab verbaalselt lihtsamaid emotsioone, oma soove, tahtmisi ja seisukohti ning püüab jõuda kokkuleppele;
	2) tahab olla iseseisev, kuid sageli ei ole tal enda suutlikkusest realistlikku ettekujutust;
	3) saab hakkama eneseteenindamisega (riietub, sööb, joob iseseisvalt), tal on kujunenud tualetiharjumused;
	4) teab oma nime, vanust ja sugu ning märkab soolisi erinevusi;
	5) seab endale mõningaid eesmäärke ja täidab neid;
	6) väärtustab oma saavutusi, ent vajab oma tegevuse tunnustamist ja täiskasvanu tähelepanu;
	7) püüab vahel teisi abistada ja lohutada; tal on mõningane ettekujutus teiste inimeste tunnetest ja mõtetest;
	8) osaleb lühikest aega ühistegevuses eakaaslastega, kuid eelistab üht mängukaaslast rühmale;
	9) arvestab reegleid mängudes ja tegevustes, mida juhivad autoriteet;
	10) saab aru lihtsamatest seltskonnas käitumise reeglitest ning järgib neid igapäevases suhtluses; püüab täita kodukorra reegleid;
	11) saab aru valetamisest kui taunitavast käitumisest;
	12) huvitub võistlusmängudest ning tahab olla edukas.

6.1. 3. LAPSE EELDATAVAD ÜLDOSKUSED 4-5 aastastele

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 5-aastane laps:

Oskused	5 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused
Mänguoskused	1) võtab osa ühismängudest;
	2) järgib mängureegleid;
	3) tunneb mängust rõõmu;
	4) võib täita mängudes erinevaid rolle;
	5) püüab arendada sisu loovmängus;
	6) püüab kasutada mängudes erinevaid vahendeid;
Tunnetus- ja õpioskused	1) tegutseb lühikest aega iseseisvalt, kuid tegutsemiskindluse saavutamiseks vajab veel täiskasvanu abi;
	2) reguleerib oma käitumist ja emotsioone täiskasvanu abiga, hakkab oma tegevust planeerides ja korraldades kasutama sisekõnet;
	3) tegutseb koos teistega; teda motiveerivad tegevused eakaaslastega;
	4) tema keeleline areng võimaldab lahendada ülesandeid ja probleeme ning saavutada kokkuleppeid;
	5) konstrueerib, katsetab ja uurib erinevaid võimalusi, kasutades nii sümboleid, kujutlusi kui ka reaalseid esemeid ja objekte;
	6) osaleb erinevates mänguliikides ja loovtegevustes;
	7) räägib esemetest, mis pole kohal, ja olukordadest, mis toimusid minevikus või leiavad aset tulevikus, ning fantaseerib;
	8) keskendub huvipakkuvale tegevusele mõnikümme minutit;
	9) oskab vaadelda ning märgata detaile, olulisi tunnuseid ja seoseid;
	10) eristab rühmi ja oskab neid võrrelda ning saab aru lihtsamate mõistete kuuluvusest, alluvusest ja üldistusastmest;
	11) tal on ettekujutus numbritest, tähtedest ja sümbolitest;
	12) omandab teadmisi kogemuste ja kõne kaudu, tegutseb aktiivselt ning lahendab probleeme;
	13) kasutab teadmiste omandamisel ja kogetu meenutamisel intuitiivselt lihtsamaid meeldejätmise vise (mälustrateegiaid);
Sotsiaalsed oskused Enesekohased oskused	1) hakkab mõistma teiste inimeste tundeid ja mõtteid;
	2) väljendab oma emotsioone ja räägib nendest;
	3) suhtleb ja tegutseb enamasti iseseisvalt ning orienteerub oma suutlikkuses;
	4) suudab kuigivõrd vastutada oma tegevuse eest;
	5) on tundlik teiste hinnangute suhtes, need mõjutavad tema enesehinnangut;
	6) imiteerib täiskasvanu tegevusi ja rolle, kasutades tema sõnavara ja maneere;
	7) eelistab sootüübilisi mänge;
	8) naudib rühma kuulumist ja eakaaslaste seltsi ning ühistegevust; teeb eesmärgi saavutamiseks koostööd, jagab ja vahetab;
	9) aktsepteerib reegleid, kogemusi ja muutusi; jälgib reeglite täitmist teiste pool; kõne areng võimaldab arusaamatusi lahendada verbaalselt;
	10) oskab avalikus kohas sobivalt käituda ning teab, mida tohib, mida mitte.

6.1. 4. LAPSE EELDATAVAD ÜLDOSKUSED 5-6aastastele

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 6-aastane laps

Oskused	6 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused
Mänguoskused	1) tunneb mängust rõõmu on suuteline mängule keskenduma;
	2) mängib rollimänge, kooskõlastab oma tegevuse teiste tegevustega;
	3) iseseisvalt annab rollid mängus, arendab erinevaid süžeid;
	4) hakkab huvi tundma tunnetusmängude vastu;
	5) valmissisuga mängudes saab aru mänguülesannetest, järgib mängureegleid ning oskab tuttavate mängude reegleid teistele selgitada;
	6) nimetab lemmikmängud, tutvustab lastele neid;
	7) kasutab mängudes erinevaid vahendeid;
Tunnetus- ja õpioskused	1) plaanib oma igapäevategevusi, seab eesmärgid ning üritab alustatud tegevused lõpetada;
	2) suudab keskenduda tegevusele vähemalt 20-30 minutiks;
	3) kasutab kujutlusi luues ja tegevusi planeerides sisekõnet;
	4) kasutab kõnet info saamiseks, tegelikkuse adumiseks ning uute teadmiste omandamiseks;
	5) järgib ühistevustes reegleid ja suudab neid selgitada;
	6) kasutab sidusat kõnet, tema dialoog on suunatud rohkem iseendale;
	7) osaleb aktiivselt käelistes ja loovtegevustes;
	8) saab aru asjade suhetest ja omadustest ning ajalis-ruumilisest järjestusest;
	9) kasutab teadmisi igapäevastes situatsioonides, nii uudes kui ka sarnases olukorras;
	10) kasutab uute teadmiste omandamisel meeldejätmise strateegiaid juhuslikult, teadvustab kordamise vajadust;
Sotsiaalsed oskused Enesekohased oskused	1) tajub ja mõistab teiste inimeste emotsioone ja seisukohti ning arvestab neid käitumises ja vestluses;
	2) seab endale eesmärgid ja üritab neid ellu viia;
	3) on oma tegevustes orienteeritud tunnustusele, tähelepanule ja emotsionaalsele toetusele;
	4) eelistab omasoolisi mängukaaslasi; kujunevad esimesed sõprussuhted;
	5) suudab lühikest aega ilma täiskasvanu kontrollita rühmas mängida ning teha koostööd omal viisil;
	6) järgib mängudes ja tegevustes reegleid, eriti nende täitmist teiste poolt;
	7) järgib sotsiaalset rutiini.

6.1.5. LAPSE EELDATAVAD ÜLDOSKUSED 6-7 aastastele

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 7-aastane laps

Oskused	7 aastase lapse eeldatavad tulemused
Mänguoskused	1) tunneb mängust rõõmu ning on suuteline mängule keskenduma; 2) rakendab mängudes loovalt oma kogemusi, teadmisi ja muljeid ümbritsevast maailmast; 3) algatab erinevaid mängu ja arendab mängu sisu; 4) täidab mängudes erinevaid rolle; 5) järgib mängureegleid ning oskab tuttavate mängude reegleid teistele selgitada; 6) suudab mängu käigus probleeme lahendada ja jõuda mängukaaslastega kokkuleppele; 7) tunneb rõõmu võidust ja suudab taluda kaotust võistlusmängus; 8) kasutab mängudes loovalt erinevaid vahendeid;
Tunnetus- ja õpioskused	1) saab aru lihtsamatest seostest (hulk, põhjus, tagajärg), tajub esemeid, sündmusi ja nähtusi tervikuna; 2) mõtleb nii kaemuslik-kujundlikult kui ka verbaalselt, saab kuuldust aru, reageerib sellele vastavalt ning kasutab arutlevat dialoogi; 3) tegutseb sihipäraselt, on suuteline keskenduma kuni pool tundi; 4) kavandab ja korraldab oma igapäevategevusi ja viib alustatud tegevused lõpuni; 5) tegutseb uudses olukorras täiskasvanu juhiste järgi; 6) suhtub õppimisse positiivselt – tahab õppida, uurida, esitada küsimusi, avastada ja katsetada; 7) rühmitab esemeid ja nähtusi erinevate tunnuste alusel; 8) kasutab materjali meeldejätmiseks kordamist;
Sotsiaalsed oskused	1) püüab mõista teiste inimeste tundeid ning arvestada neid oma käitumises ja vestluses; 2) tahab ja julgeb suhelda – huvitub suhetest ja tunneb huvi teiste vastu; 3) hoolib teistest inimestest, osutab abi ja küsib seda vajadusel ka ise; 4) osaleb rühma reeglite kujundamisel; 5) oskab teistega arvestada ja teha koostööd; 6) loob sõprussuhteid; 7) saab aru oma-võõras-ühine tähendusest; 8) teeb vahet hea ja halva käitumise vahel; 9) mõistab, et inimesed võivad olla erinevad; 10) järgib kokkulepitud reegleid ja üldtunnustatud käitumisnorme; 11) selgitab oma seisukohti;
Enesekohased oskused	1) suudab oma emotsioone kirjeldada ning tugevaid emotsioone, nt rõõmu, viha, sobival viisil väljendada; 2) kirjeldab enda häid omadusi ja oskusi; 3) oskab erinevates olukordades sobivalt käituda ning muudab oma käitumist vastavalt tagasisidele; 4) algatab mängu ja tegevusi; 5) tegutseb iseseisvalt ja vastutab oma käitumise eest; 6) teab, mis võib olla tervisele kasulik või kahjulik ning kuidas ohutult käituda; 7) saab hakkama eneseteenindamisega ja tal on kujunenud esmased tööharjumused; 8) kasutab erinevaid vahendeid heaperemehelikult ning tegevuse lõppedes koristab enda järelt.

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid, põhimõtted, sisu ja lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel vanuseti esitatakse seitsmes valdkonnas (edaspidi *valdkond*):

- 1) mina ja keskkond;
- 2) keel ja kõne;
- 3) eesti keel kui teine keel;
- 4) matemaatika;
- 5) kunst;
- 6) muusika;
- 7) liikumine.

6.2. VALDKOND MINA JA KESKKOND

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) mõistab ja tunnetab ümbritsevat maailma terviklikult;
- 2) omab ettekujutust oma minast ning enda ja teiste rollidest elukeskkonnas;
- 3) väärtustab nii eesti kultuuritraditsioone kui ka oma rahvuse kultuuritraditsioone;
- 4) väärtustab enda ja teiste tervist ning püüab käituda tervislikult ning ohutult;
- 5) väärtustab keskkonda hoidvat ja keskkonnahoidlikku mõtteviisi;
- 6) märkab nähtusi ja muutusi looduses.

Valdkonna **Mina ja keskkond** sisu:

- 1) sotsiaalne keskkond: mina, perekond ja sugulased, kodu, lasteaed, kool, ametid, kodumaa, eesti rahva tähtpäevad, kombad, teised rahvused Eestis, lapsed mujal maailmas, üldinimlikud väärtused ja üldtunnustatud käitumisreeglid; tervise väärtustamine, tervislik toitumine, inimkeha; ohuallikad ning ohutu käitumine;
- 2) looduskeskkond: kodukoha loodus, muutused looduses, elukeskkond, inimese mõju loodusele;
- 3) tehiskeskkond: ehitised, kodutehnika, jäätmed, transpordivahendid, jalakäija ohutu liiklemine, turvavarustus, virtuaalkeskkond.

Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) valitakse valdkonna temaatika lapse igapäevaelust ja teda ümbritsevast keskkonnast, mis hõlmab sotsiaalset keskkonda, loodus- ja tehiskeskkonda, sealhulgas tervise- ja liikluskasvatust;
- 2) suunatakse last ümbritsevat maailma märkama, uurima ning kogema mängu ja igapäevatoimingute kaudu, võimaldades lapsel ümbritsevat tajuda erinevate meelte ning aistingute abil: vaadeldes, nuusutades ja maitstes, kompides, kuulates helisid;
- 3) lõimitakse erinevaid tegevusi: võrdlemist, modelleerimist, mõõtmist, arvutamist, vestlemist, ettelugemist, kehalist liikumist, kunstilist ja muusikalist tegevust;
- 4) suunatakse last mängudes, ümbritsevas looduses, liikluses, oma tervises seisundis jm märgatu kohta küsimusi esitama (probleemi püstitama), küsimustele vastuseid leidma (oletama ja oletusi kontrollima) ja märgatust ning kogetust järeldusi tegema;
- 5) suunatakse last materjale ja vahendeid säästlikult kasutama, hoolivalt ja heaperemehelikult käituma.

Lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel

Vanus	Lapse arengu eeldatavad tulemused
Kuni 3 aastase lapsed	1. Ütleb küsimise korral oma ees- ja perekonnanime. 2. Nimetab pereliikmeid: ema, isa, vanaema, vanaisa, õde, vend. Teatab Õdede ja vendade nimesid. 3. Ütleb küsimise korral rühmakaaslaste ja õpetajate ning õpetajaabi nimed. 4. Oskab oma kodu, lasteaia, rühma. 5. Suuda leida oma koha rühmas (kapp, voodi, käterätik), eristab oma asju ja mänguasju teistest. 6. Tunneb huvi täiskasvanute töötegevuste vastu, matkib lihtsamaid tövõtteid. 7. Vanemate ergutusel ja näitamisel ilmutab heatahtlikkust, kaastunnet lähedaste, eakaaslaste vastu (jagab mänguasju, kostitab, haletseb. 8. Näoilme järgi saab teiste laste või täiskasvanute eredast emotsiooniseisunditest aru. 9. Teab mõistete <i>hea</i> ja <i>paha</i> tähendust. 10. Nimetab põhi lähiümbruse loodusnähtusi. 11. Nimetab mõnesid taimeid. 12. Nimetab tuttavaid loomi ja nende poegi, kehaosi. 13. Nimetab tuttavaid linde, putukaid. 14. Teab, et taimedele ja loomadele on vajalikud kasvamiseks vesi ja toit. 15. Eristab ja nimetab täiskasvanuid ja lapsi elus või piltidel. 16. Näitab kehaosi, näoosi ja tegevusi. 17. Peamiselt võtab riidest lahti ja riietub ise, vajab abi lahti nõõpimises, paelte sidumises. 18. Sööb iseseisvalt, joob tassist, kasutab salvrätikut meeldetuletamisel. Peseb käsi, nägu täiskasvanute vähese abiga; kuivatab käsi, nägu rätikuga. 19. Meeldetuletamise korral tervistab, jätab hüvasti, palub ja tänab. 20. Nimetab toiduaineid. 21. Meeldetuletamisel paneb oma asju, mänguasju kohale. 22. Nimetab lähiümbruse asju, mida kasutab igapäev. Teab asja otstarvet, selle ehitust ja teisi eripärasusi: värv, vorm, suurus jne. 23. Nimetab esemeid, mis võivad olla ohtlikud (nuga, käärid). 24. Teab, et prügi visatakse selleks ettenähtud kohta. Leiab loodusest prahti ja toob selle kokkulepitud kogumiskohta. 25. Oskab küsimise korral nimetada kodus kasutatavaid kodumasinaid ja – elektroonikat. 26. Oskab küsimise korral nimetada sõidukeid. 27. Teab valgusfoori ja tulate tähendust.
3-4 aastase lapsed	1. Tunneb oma nime, perekonnanime, sugu, vanust. 2. Kirjeldab oma perekonda (pereliikmed + onu ja tädi, pereliikmete nimed). 3. Nimetab nimede järgi tuttavaid õpetajaid, lapsi. 4. Tunneb ära oma kodu ja lasteaia ning tuttavad teenindusasutused. 5. Teab oma asju, mänguasju, raamatuid. 6. Omab ettekujutust majapidamisest kodus ja lasteaias. 7. Peegeldab mängudes täiskasvanute töötegevusi. 8. Meeldetuletamisel korjab mänguasjad kokku pärast mängu. 9. Täiskasvanute ergutusel ilmutab head suhtumist eakaaslaste vastu: koostevõimeks valmidust, abivalmidust, oskust mängida rahulikult kõrval, jagada mänguasju. 10. Märkab täiskasvanute ja eakaaslaste meeleolu, emotsionaalseisundit. Eeskuju järgi ilmutab kaastunnet. 11. Täiskasvanute abiga eristab häid ja halbu tegusid elus ja piltidel. 12. Tervitab, ütleb head aega, tänab, palub viisakalt.

	13. Tunneb ja järgib üldtuntud viisakusreegleid. 14. Märkab ja nimetab tüüpilisi loodusnähtusi. 15. Nimetab loodusobjekti (liiv, kivi, maa, lumi, vesi, päike), selle erinevaid asju, omadusi, tunnuseid. 16. Eristab ja nimetab 2-3 põõsa-, taime-, juurvilja-, puuvilja-, toataime-, puuliiki. 17. Eristab ja nimetab taimeosi (kõrs, lehed, oksad, õis, juur). 18. Eristab ja nimetab mõnesid kodu-, metsloomi, nende poegi, linde ja kalu, putukaid, kahepaikseid. Teab nende kehaosi, elukohta, mida nad söövad. 19. Teab, et loomad on elus. 20. Hoolitseb nagu saab taimede ja loomade eest. 21. Meeldetuletamisel järgib isikliku hügieeni nõudeid. 22. Esitab küsimusi endast, oma kehast. 23. Teab hammaste hooldamise vahendeid. 24. Nimetab toiduaineid, mõnesid roogasid. 25. Omab lähiümbruse asjadest ettekujutust: nende ehitusest, omadusest. 26. Nimetab esemeid, mis võivad olla ohtlikud. Oskab neid ohutult kasutada. 27. Teab, et prügi visatakse selleks ettenähtud kohta. Leiab loodusest prahti ja toob selle kokkulepitud kogumiskohta. 28. Näitab ja nimetab kodus kasutatavaid kodumasinaid ja –elektroonikat. 29. Nimetab erinevaid sõidukeid ja teab nende otstarvet. 30. Teab valgusfoori ja tulete tähendust. 31. Teab mõisteid <i>sõidutee</i> ja <i>kõnnitee</i> . 32. Teab helkuri kasutamise vajalikkust. 33. Räägib oma sünnipäevast. 34. Osaleb jõukohasel viisil vanemate laste ja täiskasvanute tegevuses kodumaale tähtsatel päevadel. 35. Leiab Eesti lippu nähes erinevate värvide seast Eesti lipu värvid.
4-5 aastase lapsed	1. Võib nimetada oma nime, perekonnanime, sugu, vanust. 2. Nimetab oma sugulasi, vastab küsimustele oma perest, vendadest, õdedest, vanaemadest, vanaisadest. 3. Teab nimetada lasteaiatöötajaid ja nende tegevusi. 4. Kirjeldab oma kodu, nimetab kodu asukoha: (tänav, linn), nimetab oma lasteaia nime. 5. Oskab nimetada erinevaid ruume lasteaias ning teab nende otstarvet. 6. Oskab kirjeldada lasteaia õueala ning seal kasutatavaid vahendeid. 7. Nimetab oma riiki, linna, kus ta elab. 8. Kirjeldab tähtpäevi peres. 9. Oskab kirjeldada tuntumaid rahvakombeid ja nendega seotud tegevusi. 10. Teab, et pühade ajal pannakse välja riigilipp. 11. Teab oma rahvust ja keelt. 12. Oskab nimetada erinevaid rahvusi oma rühmas. 13. Meeldetuletamise korral paneb mänguasjad kohale, hoolikalt suhtub nendesse. 14. Loetleb tuntumate ametite juurde kuuluvaid töövahendeid. 15. Peegeldab ettekujutust tuttavatest eluametitest rollimängudes. 16. Eristab emotsionaalset seisundit ja meeleolu ja reageerib nendele õigesti. 17. Täiskasvanute juhil järgib käitumisreegleid eakaaslastega ja täiskasvanutega. 18. Teab mõistete <i>õige</i> ja <i>vale</i> tähendust. 19. Nimetab, mis on tervisele kasulik ja mis mitte. 20. Peseb hambaid täiskasvanu juhendamisel. 21. Nimetab hammaste tervise jaoks vajalikke tegevusi. 22. Nimetab toiduaineid, mida tuleks süüa iga päev. 23. Oskab nimetada kehaosi ja teab nende vajalikkust. 24. Meeldetuletamisel järgib isikliku hügieeni nõudeid. 25. Oskab kirjeldada inimeste erinevusi (keeleline, rassiline, vanuseline, tervisest

	tulenev) ja abivahendeid (prillid, ratastool). 26. Nimetab ja kirjeldab loodusnähtusi, aastaagu, ööpäevaosi. 27. Teab õhu vajalikkust ja kasutamist. 28. Oskab nimetada oma kodukoha olulisemat veekogu. 29. Nimetab ja kirjeldab kodukoha loodust, tuntumaid taimi. 30. Nimetab tuttavaid loomi ja nende poegi. Võib kirjeldada nende välimust, elukohta, mida nad söövad. 31. Teab, et taimed ja loomad vajavad kasvamiseks vett, valgust ja õhku. 32. Avaldab soovi hoolitseda taimede ja loomade eest. 33. Mõistab, et joogivett ja elektrit tuleb kokku hoida. 34. Nimetab kohti, esemeid ja aineid, mis võivad olla ohtlikud. 35. Teab, et õnnetuse korral tuleb pöörduda täiskasvanu poole. 36. Omab ettekujutust asjade ja materjalide sensoorse analüüsi lihtsamatest võtetest, eristab nende ehituseripärasusi. 37. Kirjeldab kodumasinaid ja –elektroonikat ning teab nende otstarvet ja nendega seotud ohte. 38. Kirjeldab erinevaid sõidukeid ja teab nende otstarvet. 39. Teab valgusfoori tulede süttimise järjekorda ning nende tähendust. 40. Teab, kuidas ületada teed. 41. Oskab selgitada, kus ja kuidas helkurit kanda. 42. Oskab ühissõidukis käituda.
5-6 aastase lapsed	1. Võib nimetada oma nime, perekonnanime, sugu, vanust. 2. Teab oma pereliikmeid ja lähissugulasi. Jutustab oma pere. 3. Nimetab erinevaid ameteid lasteaia ja nende vajalikkust. 4. Nimetab oma lasteaia ja rühma nime. Teab kodust aadressi. 5. Oskab nimetada erinevaid ruume lasteaia ning teab nende otstarvet. 6. Oskab kirjeldada lasteaia õueala ning seal kasutatavaid vahendeid. 7. Teab teenindamisasutusi ümbruses, teab nende otstarvet. 8. Teab linna ja riiki nimetust, kus ta elab. 9. Teab tähtpäevi. 10. Teab vene ja eesti rahva traditsioone ja kombeid. 11. Nimetab Eesti riigi sümboleid. 12. Teab ja nimetab Eesti lähinaabreid. 13. Oskab nimetada erinevaid rahvusi oma kodukohas. 14. Soovib osaleda majapidamistöös. 15. Teab ja oskab kirjeldada erinevaid elukutseid. 16. Peegeldab ettekujutust tuttavatest eluametitest rollimängudes. 17. Märkab täiskasvanute ja eakaaslaste meeleolu, emotsionaalseisundit, ilmutab kaastunnet. 18. Mõistab sidet täiskasvanute meeleolu ja laste käitumise vahel. 19. Oskab järgida käitumisreegleid eakaaslastega ja täiskasvanutega. 20. Teab elementaarseid käitumisreegleid linnas ja looduses. 21. Saab aru sellest, mida tähendab tema jaoks terve olemine. 22. Teab, mis on haigus. 23. Peseb hambaid. 24. Selgitab hammaste tervise jaoks vajalikke tegevusi. 25. Jutustab tervislikkudest ja ebatervislikkudest toitudest. 26. Oskab nimetada kehaosi ning teab nende vajalikkust. 27. Järgib isikliku hügieeni nõudeid. 28. Mõistab, et inimesed on erinevad (välimus, tervis, arvamus). 29. Oskab arvestada oma arvamustest ja huvidest erinevaid huve ja arvamusi. 30. Seostab muutusi looduses aastaegade vaheldumisega ning oskab neid kirjeldada. 31. Teab õhu ja vee tähtsusest eluorganismi jaoks.

	32. Täiskasvanute juhil määrab ilmamuutusi looduskalendris. 33. Teab nädalapäevade ja aastaegade tsüklitest. 34. Nimetab ja kirjeldab kodukoha loodust, tuntumaid taimi, loomi, kalu, putukaid), kirjeldab. 35. Kirjeldab, mis on vaja taimede ja loomade kasvamiseks. 36. Teab kodukoha olulis loodusobjekte. 37. Hoolitseb koos täiskasvanutega lähiümbruse taimede ja loomade eest. 38. Teab, kuidas loomi talvel aidata, ja oskab seda teha. 39. Suhtub ümbritsevasse hoolivalt ning käitub seda säästvalt. 40. Teab prügi sortimise vajalikkust. 41. Teab, millised on turvalise käitumise reeglid erinevates situatsioonides ja keskkondades. 42. Teab abiteenistusest. 43. Teab liiklusmärkide tähendusi. 44. Teab liiklusvahendite erinevusi ning eri-otstarbeliste sõidukite ülesandeid ja tähtsust. 45. Teab turvavöö ja turvatooli vajalikkust sõidukis. 46. Teab jalgratta ja tõukeratta sõidunõudeid. 47. Teab miks ja kuidas tuleb helkurit kanda. 48. Teab kuidas käituda teed ületades, transpordis. 49. Uurib asju nende eripärasuste selgitamiseks, omaduste ja materjalide omaduste määramiseks (millest need on tehtud), kirjeldab neid.
6-7 aastase lapsed	1. Oskab end tutvustada. 2. Teab oma kohustusi ja õigusi. 3. Kirjeldab enda omadusi ja huve. 4. Kirjeldab oma kodu. 5. Teab kodust aadressi ja telefoni. 6. Kirjeldab oma kodu, perekonda ja peretraditsioone. 7. Teab lasteaia aadressi. 8. Kirjeldab lasteaia kodukorda ning teab rühmareegleid ja traditsioone. 9. Oskab kirjeldada, mille poolest lasteaed koolist erineb. 10. Oskab nimetada teenindusasutusi ja nende vajalikkust. 11. Teab nimetada kodukohale olulisi ehitisi. 12. Teab ja oskab kirjeldada erinevaid elukutseid ning nende vajalikkust. 13. Osaleb majapidamistöös. 14. Nimetab Eesti riiklikke ja linna. 15. Teab vene ja eesti rahva traditsioone ja kombeid. 16. Teab teisi rahvusi ja keeli, nende kombeid ja traditsioone. 17. Oskab nimetada riiklikke pühi ja nendega seotud traditsioone. 18. Teab tähtpäevi ja nende tähistamise vajalikkust. 19. Teab ja nimetab Eesti lähinaabreid. 20. Oskab Eesti kaardil näidata oma linn. 21. Mõistab, et inimesed on erinevad ning neil on erinevad vajadused. 22. Pakub abi erivajadustega inimestele oma võimete ja võimaluste piires. 23. Oskab järgida käitumisreegleid erinevates olukordades. 24. Mõistab vastutust oma tegude ja käitumise eest. 25. Oskab luua ja hoida sõprussuhteid teab sõpruse tähendust, oskab kirjeldada sõbraks olemist ning sõber olla. 26. Oskab kirjeldada oma emotsioone ja tundeid. 27. Oskab eristada igapäevaelus tervisele kasulikku ja kahjulikku. 28. Julgeb keelduda (ühes)tegevus(t)est, kui osalemine on ennast ja teisi kahjustav või ohtlik. 29. Kirjeldab, kuidas ümbritsev keskkond ja inimeste käitumine võib mõjutada tervist.

	30. Järgib isikliku hügieeni nõudeid. 31. Sealhulgas hammaste hoidmist ja hooldamist. 32. Selgitab, mis on südame ja kopsude kõige olulisem ülesanne, ning teab, millised tegevused aitavad neid hoida tervena. 33. Teab tüdruku ja poisi erinevusi. 34. Kirjeldab loodust ja inimeste tegevusi erinevates ajatsüklites: ööpäev, nädal, aastaring. 35. Selgitab ilmastikunähtuste sõltuvust aastaaegadest, öö ja päeva vaheldumisest. 36. Kirjeldab kodukoha loodust, tuntumaid taimi, seeni ja loomi. 37. Nimetab tuntumaid erineva elupaiga ja –viisiga loomi ning kirjeldab nende välimust. 38. Selgitab, miks on valgus, temperatuur, vesi, muld ning õhk taimedele, loomadele ja inimestele tähtsad. 39. Hoolitseb taimede ja loomade eest. 40. Suhtub ümbritsevasse keskkonda hoolivalt ning käitub seda säästvalt. 41. Kirjeldab, millised on inimtegevuse positiivsed ja negatiivsed mõjud tema koduümbruse loodusele. 42. Sobib osaleda looduse korrastamises. 43. Kirjeldab võimalikke ohtusid erinevates kohtades. 44. Teab, millised on turvalise käitumise reeglid erinevates situatsioonides ja keskkondades. 45. Nimetab hädaabinumbri 112 ja oskab seda kasutada. 46. Teab kuidas liikuda ohutult jalakäijana ja kuidas sõita jalgrattaga lasteaiaõues. 47. Uurib asju nende eripärasuste selgitamiseks, omaduste ja materjalide omaduste määramiseks(millest need on tehtud), kirjeldab neid. 48.Rühmitab asju erinevate omaduste järgi, teeb järeldusi.
--	--

6.3. VALDKOND KEEL JA KÕNE

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) tuleb toime igapäevases suhtlemises;
- 2) kasutab kõnes õiget hääldust, sobivaid grammatilisi vorme ja mitmekesisist lauseehitust;
- 3) tunneb huvi lugemise, kirjutamise ja lastekirjanduse vastu, on omandanud lugemise ja kirjutamise esmased oskused.

Valdkonna *Keel ja kõne* sisu:

- 1) keelekasutus: hääldamine, sõnavara, grammatika;
- 2) suhtlemine, jutustamine ja kuulamine;
- 3) lugemine ja kirjutamine, lastekirjandus.

Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

1) lähtutakse põhimõttest, et kõnearendus on lapse kõne ja suhtlemise sihipärane arendamine, kus last õpetatakse eelkõige keelevahendeid (uusi sõnu, sõnavorme ja lausemalle) kasutama suhtlemisel, teadmiste omandamisel, oma tegevuse kavandamisel;

2) peetakse oluliseks, et lapse kõne arengut toetatakse kõikides tegevustes (mängimine, käelised tegevused, liikumis- ja muusikategevused ning igapäevatoimingud); lapsele luuakse kõnekeskkond, kus ta kuuleb teiste kõnet ning tal on vaja ja ta saab ise kõnelda; laps õpib rääkima reaalses suhtlussituatsioonides, tegutsedes koos täiskasvanuga;

3) suunatakse lapsi ettelugemise, dramatiseerimise, ümberjutustamise, joonistamise, oma raamatute koostamise jm tegevuste kaudu kirjandust mõistma ja hindama; ettelugemiseks valitakse žanriliselt mitmekesisid raamatuid, et toetada lugemishuvi, lugemis- ja kirjutamisvalmiduse kujunemist;

4) õpetatakse lugemise ja kirjutamise esmaseid oskusi (häälikupikkuse eristamine, sõnade häälimine jmt) mänguliselt ja igapäevategevustega seostatult;

5) mitmekesistatakse kirjutamise harjutusi, kasutades erinevaid vahendeid, värvusi jmt.

Lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel vanuseti

Vanus	Lapse arengu eeldatavad tulemused
Kuni 3 aastase lapsed	1. Laps kuulab ja mõistab kõnet. 2. Osaleb dialoogis: esitab küsimusi, väljendab oma soove, vastab täiskasvanu küsimusele. 3. Vastab vajaduse korral rohkem kui ühe lausungiga. 4. Kordab täiskasvanute järel laule, luuletusi. 5. Kasutab tuttavat tegevust ja situatsioonis 3-5 sõnalisi lihtlauseid. 6. Kasutab kõnes õigesti enamikku käändevorme. 7. Kasutab kõnes õigesti tegusõna käskivat kõneviisi, kindla kõneviisi olevikuvorme, <i>ma-</i> ja <i>da-</i>tegevusnime. 8. Kasutab nimisõnu, mis väljendavad tajutavaid objekte, nähtusi. 9. Kasutab tegusõnu, mis väljendavad tegevusi, millega ta ise on kokku puutunud. 10. Kasutab kõnes värvust, suurust jt hästi tajutavaid tunnuseid tähistavaid omadussõnu. 11. Kasutab tagasõnu ruumisuhete tähistamiseks. 12. Kasutab oma kõnes tuttavaid 1-2 silbilisi sõnu õiges vältes ja silbistuktuuris. 13. Hääldab õigesti enamikku häälikuid. 14. Vaatab üksi ja koos täiskasvanuga pildiraamatuid: keerab lehte, osutab pildile

	ning kommenteerib pilte. 15. Kuulab sisult ja keelelt jõukohaseid ettelõetud tekste.
3-4 aastase lapsed	1. Algab ise aktiivselt suhtlust. 2. Suhtleb meelsasti ja aktiivselt eakaaslastega koostegevuses. 3. Küsib täiskasvanult palju küsimusi teda ümbritsevate asjade kohta. 4. Räägib 2-3 lausungiga mõnest hiljuti kogetud emotsionaalsest kogemusest. Kommenteerib enda ja kaaslaste tegevust. 5. Jutustab pildiseeria järgi. 6. Kasutab kõnes eri tüüpi lihtlauseid, sh koondlauseid. 7. Kasutab kõnes lihtsamaid suhteid väljendavaid rindlauseid. 8. Kasutab kõnes õigesti tegusõna lihtmineviku vorme. 9. Mõistab ja kasutab kõnes nii üld- kui ka liiginimetusi. 10. Kasutab kõnes objektide osade/ detailide nimetusi. 11. Kasutab kõnes mõningaid liitsõnu ja tuletisi. 12. Kasutab kõnes tuttavaid 2-3silbilisi sõnu õiges vältes ja silbistruktuuris. 13. Hääldeb sõnades õigesti lihtsamatest häälikutest koosnevaid konsonantühendeid. 14. Tunneb täiskasvanu häälimise või rõhutatud hääldamise järgi kuulmise teel ära hääliku häälikute reas. 15. Tunneb ära ja nimetab üksikuid tähti. 16. Täiskasvanute abiga (küsimuste järgi) ümber jutustab tuttavaid muinasjutte. 17. Kuulab lõpuni väikeseid ilukirjandusteoseid, palub loetud korrata. 18. Jutustab lühiluule.
4-5 aastase lapsed	1. Meelega alustab rääkimist eakaaslastega ja täiskasvanutega. 2. Vahetab vesteldes muljeid oma kogemuste põhjal, esitab tunnetusliku sisuga küsimusi. 3. Kasutab rollimängus erinevat intonatsiooni ja hääletugevust. 4. Kirjeldab täiskasvanu abiga olupilti. 5. Kirjeldab täiskasvanu abiga pildiseerial kujutatud sündmust. 6. Täiskasvanute abiga võib ümber jutustada lühijutustusi või muinasjutte. 7. Jutustab nähtust, tehtust ja möödunud sündmustest 3-5 lausungiga. 8. Oskab luuletusi ja meelega jutustab neid. 9. Saab aru kuuldust tekstist ja osaleb arutluses. 10. Kasutab kõnes lihtsamaid põimlauseid. 11. Kasutab kõnes <i>nud-</i> ja <i>tud-</i> kesksõnu. 12. Kasutab kõnes omadussõna võrdlusastmeid. 13. Kasutab tingivat kõneviisi. 14. Ühildab sõnu arvus ja käändes. 15. Kasutab kõnes õigesti enamikku nimisõna käändevorme mitmuses. 16. Kasutab kõnes mõningaid vastandsõnu. 17. Kasutab kõnes mõningaid iseloomuomadusi ja hinnangut väljendavaid omadussõnu. 18. Moodustab vajaduse korral sõnu uudsete või võõraste objektide, nähtuste või tegevuste tähistamiseks. 19. Hääldeb õigesti kõiki emakeele häälikuid. 20. Hääldeb õigesti kõiki häälikuühendeid 1-2silbilistes tuttava tähendusega sõnades. 21. Eristab esimest häälikut sõnades, nimetab sõnu antud häälikuga. 22. Teab mõnesid tähti. 23. Kirjutab eritähki.
5-6 aastase lapsed	1. On initsiatiivne täiskasvanute ja eakaaslaste suhtlemises. 2. Kasutab ja mõistab suhtlemisel nalja, narritamist. 3. Annab edasi kuuldud teksti sündmuste järgnevust, põhjusi ning tegelaste

	käitumist täiskasvanu suunavate küsimuste/ korralduste abil. - Jutustab pildi või kogemuse põhjal seotud lausungitega. - Märkab grammatikavigu täiskasvanu kõnes. - Peamiselt kasutab grammatiliselt õigesti sõnu kõnes. - Kasutab kõnes määrsõnu, sünonüüme, samatüvelisi sõnu. - Kordab järele ja hääldab ise õigesti kõiki emakeele häälikuid ja tuttava tähendusega sõnu. - Mõistab termineid: häälik, täht, sõna. - Teab täishäälikuid ja mõnesid kaashäälikuid. - Täiskasvanute abiga jagab ühesilbilisi ja kahesilbilisi sõnu silpideks. - Määrab hääliku asukoha (alguses, lõpus, keskel) häälikuühendita sõnas. - Nimetab sõnu antud häälikuga. - Täiskasvanute abiga teeb häälikuanalüüsi ühesilbilisel sõnadel. - Loeb üksikuid sõnu. - Kirjutab õigesti tuttava tähti ja sõnu. - Ilmekalt loeb luuletusi.
6-7 aastase lapsed	- Tuleb toime nii eakaaslaste kui ka täiskasvanutega suhtlemisel. - Valib intonatsiooni ja sõnu olenevalt kaassuhtlejast (laps, täiskasvanu) ja/või suhtlusolukorrast (kodu, võõras koht). - Jutustab olu- ja tegevuspiltide järgi, kirjeldab tuttavaid esemeid ja nähtusi, andes edasi põhisisu ning olulised detailid. - Tuletab mõttelüngaga tekstis iseseisvalt puuduva info. - Räägib sellest, mida hakkab tegema (plaanib välikõnes tuttavaid tegevusi). - Kasutab kõnes kõiki käändevorme ainsuses ja mitmuses. - Kasutab õigesti põimlauseid, mis väljendavad põhjust, tingimust, eesmärki. - Selgitab kuuldud kujundlike väljendite tähendust oma sõnadega ja/või toob enda kogemusega seotud näiteid. - Kasutab kõnes mõningaid abstraktse tähendusega sõnu. - Riimib sõnu ja mõtleb välja sõnu analoogia järgi. - Mõistab abstraktseid üldnimetusi õpitud valdkondades. - Kordab õigesti järele tähenduselt võõraid sõnu. - Hääldab õigesti võõrhäälikuid tuttavates sõnades. - Teeb häälikuanalüüsi ühe- ja kahesilbilisel sõnadel, kasutades määrkimiseks abivahendeid. - Teab tähti. - Veerib 1-2silbilisi sõnu kokku. - Jagab sõnad silpideks, kasutades arvu märkimiseks abivahendeid. - Jagab kuuldud lause sõnadeks, kasutades sõnade arvu märkimiseks abivahendeid. - Kirjutab joonistähtedega 1–2-silbilisi sõnu õigesti järjestatud ühekordsete tähtedega. - Teab peast emakeelseid luuletusi ja laule. - Omab ettekujutust luuletusest ja muinasjutust nagu kirjandus žanritest.

6.4. VALDKOND EESTI KEEL KUI TEINE KEEL

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) tunneb huvi eesti keele ja kultuuri vastu;
- 2) soovib ja julgeb eesti keeles suhelda nii eakaaslaste kui ka täiskasvanutega;
- 3) tunneb ära ja saab aru eestikeelsetest sõnadest ning lihtsamatest väljenditest;
- 4) kasutab lihtsamaid eestikeelseid sõnu ja väljendeid igapäevases suhtlemises.

Valdkonna *Eesti keel kui teine keel* sisu:

- 1) kuulamine;
- 2) kõnelemine;
- 3) Eesti kultuuri tutvustamine.

Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) peetakse oluliseks eesti keelt kuulata ja omandada keeleoskus tegevuste käigus, kus sõnalist suhtlemist toetab kontekst (nt ümbritsevad esemed jmt);
- 2) pööratakse erilist tähelepanu erinevate meelte kaasamisele ja näitlikustamisele: kasutatakse miimikat, kehakeelt, žeste, intonatsiooni, muusikat, rütmi ja mitmesuguseid näitlikke vahendeid;
- 3) suunatakse last õpitavat keelt kasutama igapäevategevustes ning suhtlemisel, luuakse selleks lapsi huvitavaid olukordi, sh väljaspool lasteaeda (kauplus, teater, spordivõistlus, õppekäik jm);
- 4) korraldatakse õpitut erinevates kontekstides ja suhtlussituatsioonides, keeleõpet seotakse teiste tegevustega – liikumine, laulmine, käeline tegevus, vaatlemine jm;
- 5) vestlusteemade valimisel lähtutakse lapse kogemustest, samateemalistest vestlustest rühmas või kodus (emakeeles);
- 6) valitakse mitmekesiseid pildirikkaid ja lihtsama keelega raamatuid ettelugemiseks ja ühiseks lugemiseks;
- 7) pedagoog rõhutab õige kõne mudelite kasutamist ning osutab vigadele delikaatselt, sõna või fraasi korrektseks korrates.

Lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel vanuseti

Vanus	Lapse arengu eeldatavad tulemused
3-4 aastase lapsed	1. Tunneb huvi eesti keele vastu. 2. Kuulab ja tajub eesti keele kõla. 3. Kordab järele lihtsamaid sõnu. 4. Tunneb huvi Eesti rahvus sümbolite vastu.
4-5 aastase lapsed	1. Reageerib adekvaatselt lihtsamatele korraldustele. 2. Kuulab eestikeelset ettelugemist või jutustamist. 3. Mõistab lihtsamaid õpitud küsimusi. 4. Tunneb ära õpitud sõnad ja väljendid ning mõistab neid. 5. Teab õpitud lihtsamaid viisakusväljendeid. 6. Tunneb aktiivset huvi asjade nimetuste vastu. 7. Kordab järele õpitud sõnu ning kasutab neid tuttavate esemete, tegevuste ja omaduste nimetamiseks. 8. Oskab vastata lihtsamatele küsimustele. 9. Hääldeb järele kuuldud sõnu. 10. Tunneb ära Eesti lipu ja oskab seda kirjeldada. 11. Oskab nimetada, mis riigis ta elab. 12. Tunneb huvi Eestis tähistatavate rahvakalendri tähtpäevade vastu. 13. Tunneb huvi eesti rahvaloomingu vastu.

5-6 aastase lapsed	1. Reageerib adekvaatselt eesti keeles antud korraldustele. 2. Kuulab eestikeelset ettelugemist või jutustamist ning tunneb kuuldu pildil ära. 3. Mõistab õpitud küsimusi. 4. Tunneb ära õpitud sõnad ja väljendid ning mõistab neid. 5. Kasutab õpitud viisakusväljendeid. 6. Kasutab õpitud sõnu esemete, tegevuste ja omaduste nimetamiseks. 7. Oskab koostada lihtsamaid fraase ja lauseid. 8. Kasutab endast rääkides sõna <i>mina</i>. 9. Vastab küsimustele õpitu piires. 10. Teab peast mõnda eestikeelset laulu või luuletust. 11. Tunneb huvi eesti keeles lugemise ja kirjutamise vastu. 12. Tunneb kirja pildis ära oma nime. 13. Tunneb Eesti rahvussümbolitest ära Eesti lipu, rahvuslille ja rahvuslinnu ning oskab neid nimetada. 14. Oskab nimetada mõningaid Eestis tähistatavaid riiklikke ja rahvuslikke tähtpäevi. 15. Oskab lauda mõnda tuntud eesti lastelaulu. 16. Teab mõnda eestikeelset liisusalmi.
6-7 aastase lapsed	1. Reageerib adekvaatselt eesti keeles antud korraldustele. 2. Kuulab ja mõistab kõnet, mis on vahetult seotud õpitud suhtlussituatsiooniga. 3. Mõistab etteloeatud või jutustatud eakohase eestikeelse teksti põhisisu. 4. Mõistab esitatud küsimusi. 5. Tunneb ära õpitud/ omandatud sõnad ja väljendid ning mõistab neid. 6. Kasutab elementaarseid viisakusväljendeid erinevates suhtlussituatsioonides. 7. Kõneleb õpitud sõnavara piires, suudab alata ja lõpetada lihtsat vestlust. 8. Vastab küsimustele ning oskab ise esitada lihtsamaid küsimusi. 9. Moodustab ise lihtsamaid fraase ja lihtlauseid. 10. Räägib õpitud sõnavara piires endast ja oma perest ning vestleb õpitud teemadel. 11. Teab peast mõnda eestikeelset luuletust ja laulu. 12. Tunneb eesti keele häälikuid ja tähti. 13. Hääldab korrektselt lihtsamaid häälikuid. 14. Tunneb kirja pildis ära mõned eestikeelsed sõnad. 15. Oskab kirjutada oma nime trükitähtedega. 16. Teab ja oskab Eesti rahvussümbolitest kirjeldada Eesti lippu, rahvuslille ja rahvuslinnu ning nimetab vähemalt kaks eesti rahvustoitu. 17. Oskab kirjeldada mõne Eestis tähistatava tähtpäevaga seotud kombeid, sh oma kogemuste põhjal. 18. Oskab laulda mõnda lihtsat eesti rahvalaulu. 19. Tunneb ära eesti rahvarõivad.

6.5. VALDKOND MATEMAATIKA

Õppe- ja kasvatustegevuse **eesmärgiks on**, et laps:

- 1) rühmitab esemeid ühe-kahe tunnuse alusel ja võrdleb esemete hulki;
- 2) järjestab esemeid suuruse ja asenditunnuste põhjal;
- 3) tunneb lihtsamaid ajamõisteid ja kirjeldab ning järjestab oma igapäevategevusi;
- 4) mõtestab loendamistegevust ja seoseid arvude reas;
- 5) mõistab mõõtmistegevust ja olulisemaid mõõtühikuid;
- 6) tunneb ja kirjeldab geomeetrilisi kujundeid;
- 7) näeb matemaatilisi seoseid igapäevatoimingutes.

Valdkonna **Matemaatika** sisu:

- 1) hulgad, loendamine ja arvud, arvutamine;
- 2) suurused ja mõõtmine;
- 3) geomeetrilised kujundid.

Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) suunatakse last nähtuste ja esemete maailma korrastama, kujundama, selles orienteeruma, mille tulemusel laps avastab esemetevahelisi seoseid, leiab esemete erinevusi ja sarnasusi, oskab esemeid järjestada, rühmitada ja loendada;
- 2) harjutatakse last määrama enda asukohta ümbritsevate esemete suhtes, orienteeruma ajas ja kasutama vastavaid mõisteid oma tegevuse kirjeldamiseks;
- 3) seostatakse mäng, vaatlused, vestlused ja igapäevatoimingud matemaatikaga, suunates sealjuures last kasutama erinevaid aistinguid: kuulmis-, nägemus-, haistmis- ning kompimisaistingut;
- 4) suunatakse last ümbritsevat keskkonda matemaatiliselt kirjeldama (arvud, mõõtühikud, kujundite nimetused jm);
- 5) toetatakse üldistuseni jõudmist ja mõistete kujundamist – erinevates objektides sarnaste ning erinevate tunnuste ja omaduste vaatlemise, võrdlemise, kirjeldamise ja sõnastamise kaudu.

Lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel vanuseti

Vanus	Lapse arengu eeldatavad tulemused
Kuni 3 aastase lapsed	1. Koos täiskasvanutega vaatab asju ja uurib neid. 2. Rühmitab esemeid ühe sarnase tunnuse järgi hulgaks. 3. Leiab esemetes erinevusi (<i>suur - väike</i>). 4. Leiab erinevate esemete hulgast <i>palju</i> ja <i>üks</i>. 5. Leiab samasuguse kujundi peale-, kõrvuti- või sisseasetamise teel. 6. Orienteerub oma kehal ja näitab, mis asub <i>ülal – all, kõrval, ees - taga</i>. 7. Vestleb <i>ööle</i> ja <i>päevale</i> iseloomulikust ning matkib tegevusi mängus.
3-4 aastase lapsed	1. Otsustab, kas nimetatud ese kuulub (ei kuulu) moodustatud hulka. 2. Paaride moodustamisega (üskühesesse vastavusse seadmisega) saab teada, et esemeid on võrreldavates hulkades <i>sama palju, ühepalju</i> ehk <i>võrdselt</i>. 3. Loendab 3 piires ja tunneb arvude rida 3ni. 4. Võrdleb kahte eset suuruse (suurem – väiksem), pikkuse (pikem – lühem), laiuse (laiem – kitsam) järgi ning kasutab mõisteid. 5. Eristab ringi, kolmnurka ja nelinurka ning leiab kujunditega sarnaseid esemeid rühmatoast, õuest ja tänavalt. 6. Määrab teiste laste ja esemete asukohta enda suhtes: <i>ülal – all, ees - taga</i>.

	7. Leiab aastaegadele iseloomulikke tunnuseid (piltidel, vestluses vm). 8. Eristab <i>hommikut</i> ja <i>õhtut</i> (kirjeldab tegevusi).
4-5 aastase lapsed	1. Rühmitab esemeid, olendeid kahe erineva tunnuse alusel. 2. Võrdleb esemete hulki paaridesse seades ning otsustab, mida on <i>rohkem kui</i> , <i>vähem kui</i> . 3. Loendab 3 piires ja tunneb arvude rida 5ni. 4. Järjestab esemeid kõrguse järgi (<i>kõigem – madalam</i>). 5. Järjestab 3 eset suuruse, pikkuse, laiuse ja kõiguse järgi. 6. Näeb ja oskab kirjeldada ringi ja ovaali, ruudu ning ristküliku sarnasusi ja erinevusi ning leida sarnaseid kujundeid ümbritsevast. 7. Määrab enda asukohta teiste laste ja asjade suhtes. 8. Määrab vasakut ja paremat polt. 9. Teab ööpäeva osi <i>hommik – päev – õhtu – öö</i> ; kirjeldab tegevusi ja sündimusi <i>eile – täna – homme</i> . 10. Teab aastaegade järjestust.
5-6 aastase lapsed	1. Loendab 10 piires, teab arvude rida 10ni. 2. Teab numbreid kuni kümneni. 3. Võrdleb arve (<i>on suurem kui, on väiksem kui</i>). 4. Paneb kokku kahe hulga esemed ja liidab. 5. Võtab ühest hulgast esemeid ära ja lahutab. 6. Järjestab kuni 5 eset suurustunnuse järgi. 7. Leiab vaadeldavast objektist silma järgi <i>suurema – väiksema – sama suure</i> ning kontrollib objekte kõrvutades. 8. Mõõdab pikkust, laiust ja kõrgust kokkulepitud mõõtevahendiga. 9. Järjestab raskuse ja paksuse järgi. 10. Koostab mustreid, laob pilte kujunditest. 11. Rühmitab kujundeid vormi, suuruse, värvuse vm järgi. 12. Määrab eseme asukohta teise eseme suhtes: <i>all – peal, kohal, keskel, äärel, vasakul – paremal</i> . 13. Orienteerub ruumis (õues) juhendite järgi. 14. Kirjeldab tegevusi erinevatel nädalapäevadel ja teab nädalapäevade järjestikuseid nimetusi. 15. Eristab mõisteid <i>kiiresti – aeglaselt, varsti, hiljem, kohe</i> .
6-7 aastase lapsed	1. Määrab esemete hulga ühiseid tunnuseid ja jaotab esemeid kahe erineva tunnuse järgi Определяет общие признаки множества предметов и делит предметы по двум различным признакам. 2. Võrdleb hulki, kasutades mõisteid <i>rohkem, vähem, võrdselt</i> . 3. Teeb 12 piires loendamise teel kindlaks esemete arvu, teab arvude 1–12 järjestust ja tunneb numbrimärke ning oskab neid kirjutada. 4. Liidab ja lahutab 5 piires ning tunneb märke +, –, =. 5. Koostab kahe esemete hulga järgi matemaatilisi jutukesi. 6. Järjestab kuni viit eset suuruse järgi (pikkus, laius, kõrgus jm). 7. Kirjeldab enda asukohta ümbritsevate esemete suhtes, orienteerub ruumis, õuealal ja paberil. 8. Oskab öelda kellaaega täistundides; koostab päevakava. 9. Nimetab nädalapäevi, kuid, aastaagu, teab oma sünnikuud ja –päeva. 10. Mõõdab pikkust, raskust ja vedelikku kokkulepitud mõõtevahendiga. 11. Eristab enamkasutatavaid raha- ning mõõtühikuid (kroon, sent, meeter, liiter, kilogramm) ja teab, kuidas ning kus neid ühikuid kasutatakse. 12. Kasutab kõnes õigesti sõnu <i>enne, praegu, hiljem – varem, noorem – vanem</i> . 13. Leiab erinevate kujundite hulgast ringi, ovaali, kolmnurga, ristküliku, ruudu, rombi ning kera, püramiidi ja kuubi, kirjeldab neid kujundeid.

6.6. VALDKOND KUNST

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) tunneb rõõmu loovast eneseväljendusest;
- 2) kujutab isikupäraselt ümbritsevaid esemeid, sündmusi ja oma kujutlusmaailma;
- 3) vaatlleb, kirjeldab ja kujundab ümbritsevat ja tarbeesemeid;
- 4) kasutab õpitud voolimis-, joonistamis- ning maalimisvahendeid ja -võtteid;
- 5) kasutab materjale ja tööriistu ohutult ning sihipäraselt;
- 6) vaatlleb kunstiteoseid ja kirjeldab nähtut.

Valdkonna **Kunst** sisu:

- 1) kujutamine ja väljendamine: mõtete, tunnete edasiandmine nähtaval kujul;
- 2) kujundamine: objektile esteetilise lisaväärtuse andmine;
- 3) tehnilised oskused: voolimine, joonistamine, maalimine, meisterdamine;
- 4) kunstiteoste vaatlemine, vestlused kunstiteostest, kunstist.

Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) antakse lapsele võimalus saada elamusi, tunda rõõmu ja rahulolu ning tal on võimalus väljendada oma maailmanägemist;
- 2) suunatakse last vaatlema ning voolides, joonistades, maalides ja meisterdades kasutab laps vaatlustel tehtud tähelepanekuid;
- 3) kasutatakse teemasse sisseelamiseks mängu, muusikat, lihtsat lavastust, jutu lugemist jne;
- 4) arvestatakse, et lapse jaoks on oluline loomiseks ja lahenduste leidmiseks teha katsetusi ning avastusi, otsida ja saada vastuseid tekkinud küsimustele, omandatud oskusi rakendada ja loovalt kombineerida;
- 5) julgustatakse last kasutama ja katsetama tema enda pakutud lahendusi töö mitmekesistamiseks ning ergutatakse lapse kujutlus- ja algatusvõimet, jälgides, et säiliks lapse isikupärane eneseväljendus;
- 6) viiakse kunstitegevusi läbi ka õues, samuti kasutatakse kunstitegevust teiste valdkondade õppe- ja kasvatustegevuste osana, joonistatakse nii paberile, kivile, puidule, liivale või kombineeritakse erinevaid materjale;
- 7) suunatakse last tehtut analüüsima, selgitama, miks ta kujutas esemeid, nähtusi just sellisel viisil, milliseid materjale ja tehnikaid kasutas ning kuidas tööga rahule jäi. Kaaslaste töödesse tolerantse suhtumise kujundamisele aitab kaasa, kui analüüsitakse nii laste töid kui ka kunstiteoseid ning põhjendatakse oma hinnangut.

Lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel vanuseti

Vanus	Lapse arengu eeldatavad tulemused
Kuni 3 aastase lapsed	1. Tunneb rõõmu kunstitegevuses osalemisest. 2. Leiab kritselduste hulgast nime(tusa) andmist või loo jutustamist väärivaid kujundeid. 3. Eristab asju värvi järgi (sinine, kollane, punane, roheline, must, valge). 4. Kaunistab (täppidega, joontega) ruumilisi ja tasapinnalisi esemeid. 5. Õpetajat jäljendades muljub ja näpistab, rullib ja veeritab voolimismaterjale. 6. Teeb sõrme või pulgaga pehmesse voolimismaterjali jäljendeid. 7. Tekitab iseseisvalt jämedate joonistusmaterjalidega (rasvakriitide, pehmete pliiatsitega jne) erinevaid jälgi (täppe ning vertikaalseid, horisontaalseid, sirgeid, lainelisi, katkendlikke ja spiraalseid jooni), püüdes paberi piirides. 8. Tõmbab pintsliga erineva suunaga jooni, teeb täppe ning katab pindu. 9. Trükitab näpuvärvidega sõrmede ja kogu käega.

	10. Kortsutab iseseisvalt pehmet paberit ning rebib paberist tükke. 11. Katab aluspinna liimiga, puistab sellele erinevaid objekte ja liimib kujundeid. 12. Koostab pinnal lihtsamaid asju valmisvormidest. 13. Täiskasvanute abiga teeb lihtsamaid ehitisi. 14. Vaatleb pilte ja raamatuillustratsioone ning vastab küsimustele. 15. Näitab teistele oma tööd kui kunstiteost ja räägib sellest.
3-4 aastase lapsed	1. Kujutab natuurist inspireeritud asju, objekte, andes üle mõningaid sarnasusi, tunnuseid ja iseloomulikke jooni. 2. Kujutab tuttavaid asju, objekte, sündmusi. 3. Täiskasvanute abiga valib sobivaid materjale ja vahendeid oma kavatsuse elluviimiseks. 4. Eristab ja nimetab põhivärve ja mõningaid varjundeid. 5. Koostab elementidest lihtsa kordumisskeemiga mustririba eseme äärise kaunistamiseks. 6. Kujundab õpetajaga koos tähtpäevakaardi sündmuse sobivate motiividega. 7. Joonistab ning värvib pindu värvi- ja viltpliiatsitega, kriitidega, guaššvärvidega. 8. Võtab pintsli vajaduse korral lisaks värvi ja katab pindu. 9. Vajutab jäljendeid, kattes templi iseseisvalt värviga. 10. Rebib ja lõikab paberist ribasid ning kleebib. 11. Lükib paelale, traadile vms auguga esemeid. 12. Tunneb huvi kollektiivtööde tegemise vastu. 13. Teeb lihtsamaid ehitisi. 14. Vaatleb raamatuillustratsioone ja kunstitöid ning esitab nende kohta küsimusi. 15. Jutustab küsimuste toel, mida ta on oma töödes kujutanud.
4-5 aastase lapsed	1. Kujutab natuurist inspireeritud asju, objekte jne isikupäraste sümbolitega, mis olemuselt täienevad ja muutuvad keerukamaks. 2. Jutustab oma piltides nii tuttavatest asjadest ja kogetud sündmustest kui ka oma fantaasiatest. 3. Kasutab emotsioonide, nähtuste, esemete jne kujutamiseks värvitoone oma seostest ja tunnetest lähtuvalt. 4. Valib mõtte teostamiseks sobivaimana tunduvad vahendid. 5. Võrdleb heledamaid ja tumedamaid värvitoone ning tunneb põhivärve: valge, must, pruun, oranž, roosa. 6. Koostab elementidest lihtsa kordumisskeemiga mustririba eseme äärise kaunistamiseks. 7. Kujundab õpetajaga koos tähtpäevakaardi sündmuse meeleoluga sobivate motiividega. 8. Valib kaunistusmotiivi ja kannab juhendamisel šablooni või templi abil selle omavalitult kohale esemel. 9. Omab voolimise üld võtteid (rullimine, lamedaks vajutamine, ühendamine, näpistamine). 10. Loob voolimises tuttavaid asju tervest tükist ja mitmetest valmisosadest. 11. Joonistab ning värvib pindu värvi- ja viltpliiatsitega, kriitide ja söega, muutes joonte tihedust. 12. Kasutab joonistusvahendeid liigse surveta. 13. Teeb objektidele väiksemaid detaile. 14. Ei kata maalides juba küllaldaselt kaetud pinda korduvalt. 15. Rebib ja lõikab paberist ribasid ja kujundeid ning kleebib need sõltuvalt

	töö olemusest. 16. Valib meelepärased meisterdamisvahendid (looduslikku ja tehismaterjali, paberit jms) ning neid omavahel ühendades või materjale kombineerides loob oma töö. 17. Eristab ja nimetab ehitusmaterjali elemente ja loob ehitisi näidise järgi. 18. Vaatleb omal algatusel raamatuillustratsioone ja kunstitöid ning esitab nende kohta küsimusi ja avaldab arvamust. 19. Tunneb ära illustratsioonide järgi tuttavaid kirjandusteoseid. 20. Jutustab küsimuste toel, mida ta on oma töödes kujutanud, ning nimetab, mis materjale ta on oma töös kasutanud. 21. Osaleb kollektiivtöös täiskasvanute meelitamisel.
5-6 aastase lapsed	- Oskab valida värvigammat ümbruskujundite edastamiseks. - Kasutab geomeetrilisi kujundeid ja nende kombinatsioone keerukamate objektide ülesehitamiseks. - Püsib töös valitud teemas. - Jutustab temaatilistes töödes tegelaste tegevusest ja tegevuskohast. - Märkab mustri rütmi ja suudab seda jätkata. - Koostab motiivi kaunistamiseks või taim- ja esemeornamenti täiskasvanu ülesannete järgi. - Osaleb ruumivormistamisel tähtpäevaks. - Voolib, kasutades erinevaid võtteid. Jagab osadeks, kasutab töös ratsapiitsa, pulgaid. - Püüab valida kujutusvahendeid ja tehnikat kuju ilmekuse väljendamiseks. - Värvib oma joonistatud või värviraamatu kujundeid, varieerides käe liikumise suunda. - Segab värve uute toonide saamiseks. - Oskab kasutada rebimistehnikat, erinevaid lõikamisvõtteid. - Tuttavad on konstrueerimisvõtteid jääk-, loodusmaterjalidest. - Lisab oma tööd esemetega, kasutades lisakujutusmaterjale. - Loob tuntuid kujusid erinevatest materjalidest. - Loob erinevaid ehitisevariante ehitusmaterjalist, erinevatest konstruktoriliikidest. - Eristab maalikunsti žanre: maastik, portree, natüürmort. - Teab, et kunstnikud vormistavad raamatuid, oskab nimetada mõnesid nimesid. - Jutustab, mida ta on oma töödes kujutanud, ning nimetab, mis materjale ta on oma töös kasutanud. - Osaleb kollektiivtöös.
6-7 aastase lapsed	- Kasutab loovalt geomeetrilisi kujundeid ja nende kombinatsioone keerukamate objektide ülesehitamiseks. - Püsib töös valitud teemas seda isikupäraselt tõlgendades. - Jutustab temaatilistes töödes tegelaste tegevusest, omavahelistest suhetest ning tegevusajast ja -kohast. - Märkab mustri rütmi ja suudab seda jätkata. - Koostab ise või valib tööst lähtuvalt sobivad motiivid või vahendid eseme kaunistamiseks. - Loob esemeid erinevaid tehnikaid ja materjale kasutades ning räägib nende otstarbest. - Aitab kujundada tähtpäevaga seotud peolauda ja ruumi. - Kasutab iseseisvalt tuttavaid voolimismaterjale, arvestades nende eripära. - Kasutab soovi korral koos erinevaid joonistusvahendeid nende

	olemusest lähtuvalt. 10. Sobitab pindu kattes heledaid ja tumedaid, peeni ja jämedaid jooni. 11. Töös pintsliga kasutab erinevaid kasutusvõtteid (otsaga, lapiti, küljega), sõltub vajalikust tulemusest. 12. Vormistab ja lisab oma tööd teistest materjalidest esemetega, kombineerides erinevaid tehnikaid ja kujutlusvahendeid. 13. Valmistab lihtsa mänguasja täiskasvanu tegevust matkides. 14. Loob ehitisi erinevatest konstruktoriliikidest skeemide, mudelite ja antud ülesannete järgi. 15. Tunneb põhiliikide, kujutava kunsti žanrite eristavaid tunnuseid ja nende ilmekuse vahendeid. 16. Teab kunstniku skulptori, arhitekti loometööst, näeb iseloomulikke jooni, mäletab mõnesid nimesid ja konkreetseid kunstiteoseid. 17. Kirjeldab kunstiteoseid, nende värve ja meeleolu. 18. Keskendub alustatud tegevusele ja loob oma kunstitöö. 19. Osaleb kollektiivtöös, kokku leppides teistega enda osalemisest selles. 20. Analüüsib oma ja eakaaslaste tööd, võrreldes natuuriga.
--	---

6.7. VALDKOND MUUSIKA

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) tunneb rõõmu laulmisest ja musitseerimisest;
- 2) suudab keskenduda kuulatavale muusikapalale;
- 3) suudab ennast loovalt väljendada laulmise, liikumise, tantsimise ja pillimängu kaudu;
- 4) suudab musitseerida nii rühmas kui ka üksi.

Valdkonna **Muusika** sisu:

- 1) laulmine;
- 2) muusika kuulamine;
- 3) muusikalis-rütmiline liikumine;
- 4) pillimäng.

Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) on esikohal emotsionaalne ja aktiivne muusikaalne tegevus;
- 2) kujundatakse ja arendatakse lapse muusikalis-loomingulisi võimeid, samuti kultuurilis-sotsiaalset aktiivsust ning väärtushinnanguid;
- 3) arvestatakse lapse individuaalseid eeldusi ning toetatakse eduelamusele ja tunnustusele;
- 4) kasutatakse muusikat lõimiva tegevusena ka teistes õppe- ja kasvatustegevuse valdkondades nagu *Keel ja kõne*, *Kunst* jne; muusika on igapäevaelu osa, nii argi- kui ka pidulike sündmuste puhul;
- 5) seostatakse üksteisega muusika kuulamine, laulmine, pillimäng, muusikalis-rütmiline liikumine, mängud ja tantsud;
- 6) muusikapalade (laulud, palad muusika kuulamiseks, tantsud ja mängud, pillilood) valikul arvestatakse laste huvidega ning ea- ja jõukohasusega.

Lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel vanuseti

Vanus	Lapse arengu eeldatavad tulemused
Kuni 3 aastase lapsed	1. Reageerib adekvaatselt kontrastmuusikale iseloomu poolest. 2. Reageerib emotsionaalselt muusikasalgule ja lõpule. 3. Püüab kaasa laulda tuttavat laulukest. 4. Kükitab, plaksutab, koputab. 5. Keerutab paarides ja üksi erinevates suundades. 6. Näitamisel mängib kaasa pilli.
3-4 aastase lapsed	1. Sooviga kuulab muusikat. 2. Heatahtlikult suhtub tegelastesse, kellest lauldakse laulus. 3. Reageerib adekvaatselt kontrastmuusikale iseloomu poolest, eristab selle dünaamilisi muutusi. 4. Osaleb laulu esituses (laulab kaasa, plaksutab). 5. Reageerib selgelt muusikasalgule ja lõpule, dünaamika ja helikõrguse vahetusele. 6. Teeb tuttavaid tantsuliigutusi: galoppi, kehastades hobust, paneb jalg kannale. 7. Määrab rütmi pilli abil (pulgad, trumm).
4-5 aastase lapsed	1. Reageerib emotsionaalselt muusikale. 2. Tunneb ära tuttavaid muusikateoseid, on lemmikuid. 3. Tunneb ära laulud meloodia järgi. 4. Eristab kontrastset muusikaiseloomu. 5. Eristab valju ja vaikset muusikat. 6. Laulab lihtsamaid laule ilma muusikaseadeta ja koos. 7. Laulab ühes tempos, lauldes koos teistega. 8. Iseseisvalt muudab liigutuse iseloomu vastavalt muusikamuutustele. (liikumislooming). 9. Teeb tantsuliigutusi paarides. 10. Osaleb lauldes, mängudes. 11. Eristab kuulmise järgi muusikapille: karbike, kuljused, kelluke, vilespill, metallofoon. Mängib neid.
5-6 aastase lapsed	1. Hästi orienteerub tuttavates muusikateostes. 2. Nimetab lemmikuid, selgitab, miks nad meeldivad. 3. Väljendab muusika meeolelu liigutuse, laulmise, pillimängu kaudu. 4. Annab edasi tempot, rütmi kehaliigutustega. 5. Laulab loomuliku häälega väljahingamisel. 6. Laulab õpitud lihtsaid laule. 7. Laulab laule sõbralikult, ühes tempos rühmaga. 8. Muudab liigutuse iseloomu ja suunda vastavalt muusikaosadele. 9. Teeb tantsuliigutusi paarides, kooskõlastades liigutusi kaaslasega, ringmängus. 10. Mängib ja eristab tämbri järgi õpitud pille. 11. Mängib lihtsaid kaasmänge. 12. Mängib pilliansamblis, alustades ja lõppedes koos teistega.
6-7 aastase lapsed	1. Laulab ilmekalt loomuliku häälega ja vaba hingamisega. 2. Laulab eakohaseid rahva- ja lastelaule nii rühmas/ansamblis kui ka üksi. 3. Suudab laulu või muusikapala tähelepanelikult kuulata ning kuulatud muusikat iseloomustada. 4. Eristab kuulmise järgi laulu ja pillimängu. 5. Eristab tämbri ja kõla järgi õpitud pille. 6. Mängib eakohastel rütmi- ja meloodiapillidel õpitud lauludele ja

	instrumentaalpaladele lihtsaid kaasmänge. 7. Mängib lastepillidel ja oskab mängida ka pilliansamblis. 8. Liigub vastavalt muusika meeleolule. 9. Väljendab ennast loovalt muusikalis-rütmilise liikumise kaudu.
--	--

6.8. VALDKOND *LIIKUMINE*

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) tahab liikuda ja tunneb liikumisest rõõmu;
- 2) suudab pingutada sihipärase tegevuse nimel;
- 3) tegutseb aktiivselt üksi ja rühmas;
- 4) mõistab kehalise aktiivsuse olulisust inimese tervisele;
- 5) järgib esmaseid hügieeni- ja ohutusnõudeid.

Valdkonna *Liikumine* sisu:

- 1) kehalise kasvatusel alased teadmised: ohutus, enesekontroll ja hügieen;
- 2) põhiliikumised;
- 3) liikumismängud;
- 4) erinevad spordialad;
- 5) tants ja rütmika.

Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) arvestatakse, et põhiliikumised eeldavad igapäevast suunamist: liigutusoskused, liikumisosavus ja teised liikumisvõimed (vastupidavus, jõud, kiirus, paindumus) kujunevad ja arenevad tegevuste regulaarsel kordamisel;
- 2) rikastatakse lapse liikumis- ja tegevusvõimalusi sportlik-arenduslike liikumisviisidega – jalgrattasõit, suusatamine, uisutamine, ujumine jms;
- 3) peetakse oluliseks kõlbeliste põhimõtete ja enesekindluse kujundamist: regulaarsel tegelemisel kehaliste harjutustega kujunevad positiivsed iseloomuomadused;
- 4) suunatakse last oma oskusi, võimeid ja koostööd hindama, kaaslastega arvestama, oma emotsioone kontrollima ja valitsema; mõistma ühe või teise kehalise harjutuse vajalikkust;
- 5) mitmekesistatakse põhiliikumiste, koordineerimise, rühi, tasakaalu, liikumisvõime ja peenmotoorika (täpsus, näo- ja sõrmelihaste kontrollioskus) arendamist ja tagasiside andmist.

Lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel vanuseni

Vanus	Lapse arengu eeldatavad tulemused
Kuni 3 aastase lapsed	1. Sooritab harjutusi aktiivselt ja entusiastlikult. 2. Valib õpetaja korraldusel teiste riide hulgast välja võimlemisriided. 3. Reageerib adekvaatselt antud korraldustele. 4. Säilitab antud suunda kõndimisel. 5. Püüab säilitada tasakaalu piiratud toetuspinnal(laius kuni 20cm). 6. Vahetab jooksupuudu jooksmise käigus. 7. Püüab joosta, teisi mitte segades ja mitte kokku puutes. 8. Jookseb kahe joonte vahel, püüab nende peale mitte astuda. 9. On suuteline tegema mõnesid hüppeid edasiliikumisega. 10. On suuteline maha hüppama asjalt kõrgusel kuni 20 cm, püüdes maanduda pehmelt kahe jala peale. 11. Hea meelega teeb erinevaid ülesandeid palliga iseseisvalt ja täiskasvanu ülesande järgi. 12. On suuteline kiiresti lükkama palli endast kahe käega antud suunal. 13. Püüab

	visata palli erinevatest seisunditest, erinevate võtetega. 13. Viskab asju kaugele, püüdes tabada eesmärki. 14. Hea meelega roomab, püüab rütmiliselt vaheldada käe- ja jalaliigutusi, pead mitte norgu lasta. 15. Püüab omada ronimist. 16. Mängib matkiva sisuga 1-2 reeglga kõnni- ja jooksumänge. 17. Veab tühja kelku. 18. Sõidab kelguga iseseisvalt nõlvakust alla.
3-4 aastase lapsed	1. Sooritab harjutusi õpetaja korralduste ja sõnalise seletuse järgi. 2. Täiskasvanute juhil liigub ohutult. 3. Säilitab õiget kehaseisundit, hoides antud liikumissuunda ja tempot. 4. Kõnnib, jookseb, pead mitte norgu lastes, jalgu mitte järgi vedades, käte ja jalgade tööd vahelduvalt koordineerides. 5. Läheb asjadest mööda, mitte neid maha pilades. 6. Alustab jooksmist erinevatest seisunditest. 7. Jookseb aeglaselt tempos kuni 1,5-2 min. 8. Hüppab üle joone, nõöri, paralleelsete joonte (vaheaeg 10-30 cm), üle asjade, mis on põrandal(5 cm). 9. Oskab üheaegselt end jalgadega ära tõugata ja pehmelt maanduda kaugehüpetes ja mahahüpetes, hoides tasakaalu. 10. On suuteline hüppama kohalt üle madala takistuse. 11. On suuteline alla hüppama asjadest kõrgusega 20-25 cm. 12. Proovib palli kätte saada. 13. Viskab asju vertikaal- ja horisontaalmärklauda, üritades sihte tabada. 14. Veeretab palli läbi väravate (laius 60-40 cm) 1-2 m kauguselt. 15. Lööb palli vastu põrandat ja püüab selle kätte saada. 16. Proovib lüüa palli tagasi jalaga. 17. Oskab roomata kõhuli võimlemispingil. 18. Roomab lookade alt, nõöri alt läbi neid riivamata. 19. Täiskasvanute abiga ronib varbseinale ja ronib alla. 20. Mängib matkiva sisuga 2-4 reeglga. 21. Pingutab end rühmategevustes ühise eesmärgi. 22. Liigub suuskadel otsesuunas, kasutab suuskadel liikudes käte abi ja keppide tuge.
4-5 aastase lapsed	1. Nimetab kodukohas harrastatavaid spordialasid. 2. Teab spordivahendite nimetusi ning kasutab erinevaid spordivahendeid ohutult, sobival viisil ja kohas. 3. Õpitud tegevustes kasutab ohutuid liikumisviise. 4. Kõnnib, hoides distantsiooni. 5. Oskab ringi, paaridesse, salkadesse võtta; rivistuda kolonni(orientiirid on toeks). 6. Täidab erinevaid jooksulike, erinevas tempos. 7. Oskab joosta sirgel või lookleval joonel. 8. Võib joosta kiires tempos kuni 15 m. 9. Hüppab ühest hularõngast teise hularõngasse. 10. Hüppab üle asjade erineva kõrgusega (pall, takistused). 11. Hüppab kahel jalal, ühel jalal edasi 70 cm kaugusele. 12. Täiskasvanute abiga hüppab batuudil ja hüppab alla. 13. On suuteline tegema mitut hüppet ühel jalal. 14. On suuteline hüppama üle asju kõrgusega 5-10 cm. 15. Kindalt veeretab palli, püüdes hoida suunda ja arvestades tõukejõudu. 16. On suuteline viskama palli ja kätte saada selle 3-4 korda järjest. 17. Kindlalt ja täpselt võib palli visata partnerile paaris. 18. On suuteline lööma palli vastu maad vasaku ja parema käega mitu korda

	järjest. 19. Viskab vertikaalsesse sihtmärki 1,5-2 m kauguselt; horisontaalsesse sihtmärki 2-2,5 m kaugusele. 20. Viskab kaugust parema ja vasaku käega 3,5-6,5 m kaugusele. 21. Võib palli visata vastu seina ja kätte saada selle. 22. Lööb palli tagasi jalaga väravasse. 23. On suuteline roomama erinevate võtetega. 24. Oskab roomata erinevate inventaride alt läbi vasaku ja parema küljega. 25. On suuteline ronima varbseina peale ja tuleb alla sellest. 26. Sooritab staatilist tasakaalu nõudvaid harjutusi. 27. Mängib kollektiivseid võistlusmänge. 28. Osaleb jõukohastes teatevõistlustes. 29. Veab üksi, kahekesi, kolmekesi kelgul kaaslast. 30. Kelgutab mäest alla, täites eriülesandeid. 31. Suusatades kasutab libisemist.
5-6 aastase lapsed	1. Osaleb lasteaia spordipäeval. 2. Nimetab kodukohas harrastatavaid spordialasid ja peetavaid spordivõistlusi. 3. Teab ja kasutab mõisteid õpitud terminoloogia piires. 4. Kõnnib ruttu, hoides õiget ehahoiakut. 5. Piisavalt täpselt koordineerib enda jala- ja käeliigutusi. 6. Iseseisvalt rivistub ja ümber rivistub kiirelt ja organiseeritult kõndimise käigus. 7. Täpselt teeb ülesandeid, milles kõndimine vaheldub teiste liigutustega. 8. On suuteline kõndima rahulikus tempos 35-45 min. 9. Täidab erinevaid jooksuliike, erinevatest seisunditest, erinevates tempodes, võib olla esimesena kolonnis. 10. Paarisjooksus kooskõlastab oma liigutusi partneri liigutustega. 11. Jookseb aeglases tempos kuni 1,5-3 minutini. 12. Võib joosta kiires tempos kuni 30 meetrini. 13. Oskab kõrgust hüpata hoo pealt ja kohalt. 14. On suuteline säilitama tasakaalu pärast maandumist. 15. Oskab teha mõnesid hüppeid lühikese hüppenööriga. 16. On suuteline hüppama paremal ja vasakul jalal. 17. Teeb 5-10 hüpet batuudi peal, hoides tasakaalu. 18. Püüab täpselt teha viset mängudes palliga. 19. On suuteline viskama ja kätte saada palli erinevates seisundites, erinevate võtetega. 20. Võib palli tagasi lüüa 10-12 korda järjest, liikumisel (5-8 m). 21. On suuteline tabama horisontaal ja vertikaalsihtmärki 3 m kauguselt. 22. Hea meelega mängib pallimänge võib organiseerida neid ise. 23. On suuteline lööma jalaga palli, püüdes palli väravasse lüüa. 24. Püüab juhtida hokilitrit kepiga, üritades sellele pihta saada ja seda juhtida. 25. Oskab roomata neljakäpukil 3-4 m, tõikades peaga palli, kõhuli roomata. 26. Oskab ronida õigesti, sammu vaheldades. 27. Kasutab omandatud ronimisvilumusi iseseisvalt mängudes. 28. Talub kaotust võistlusmängudes. 29. Võistleb kombineeritud teatevõistlustes. 30. Mängib sportlike elementidega mänge. 31. Organiseerib ise liikumismänge. 32. Kasutab ausa mängu põhimõtteid ning peab kinni kokkulepitud mängureeglitest. 33. Osaleb kelguvõistlustel. 34. Suusatab vahelduva libiseva, koordineeritud. 35. Sõidab nõlvakust alla põhiasendis.

6-7 aastase lapsed	1. Keskendub sihipäraseks kehaliseks tegevuseks. 2. Peab liikumisel ja mängimisel kinni üldistest ohutusreeglitest, valides sobivad paigad ja vahendid. 3. Sooritab põhiliikumisi pingevalt, nii et liigutused on koordineeritud, rütmilised. 4. Sooritab painduvust, kiirust, vastupidavust ja jõudu arendavaid harjutusi. 5. Säilitab tasakaalu paigal olles ja liikumisel. 6. Kasutab harjutuste sooritamisel mõlemat kätt, täpsust nõudvas tegevuses kasutab domineerivat kätt. 7. Matkib täiskasvanut harjutuste sooritamisel. 8. Sooritab üheaegselt kaaslasega rütmiliikumisi. 9. Liigub vastavalt enda tekitatud rütmile ühtlase ja vahelduva tempoga. 10. Kasutab liikumisel erinevaid vahendeid (lindid, rätikud, rõngad, suusad, kalgud jne). 11. Mängib sportlike elementidega mängu (korvpall, jalgpall jne). 12. Peab kinni kokkulepitud mängureeglitest. 13. Nimetab erinevaid spordialasid ja Eesti tuntumaid sportlasi.
---------------------------	--

7. LAPSE ARENGU HINDAMISE PÕHIMÕTTED JA KORRALDUS

Lapse arengu analüüsimine ja hindamine on oluline lapse eripära mõistmiseks, erivajaduste väljaselgitamiseks, positiivse enesehinnangu ja arengu toetamiseks ning õppe- ja kasvatustegevuse kavandamiseks koostöös lapsevanemaga.

Lapse arengu analüüsimise **eesmärk** on koguda teavet lapse arengu kohta, mida saab jagada pedagoogidega, vanematega, lapsega ja kasutada õppe- ja kasvatustegevuste kavandamisel. Tähtis on mõista iga lapse eripära, tema tugevaid ja veel arendamist vajavaid valdkondi, samuti välja selgitada erivajadused. Last hästi tundes on erinevatel osapooltel võimalik toetada lapse mitmekülgset arendamist.

Lapse arengu hindamine on osa igapäevasest õppe- ja kasvatustprotsessist. Lasteaia pedagoogid viivad vaatlusi läbi kindla plaani alusel ning lapsi jälgitakse nii igapäevatoimingutes, vabamängus kui ka pedagoogi suunatud tegevustes.

Lapse arengu hindamise aluseks on eeldatavad üldoskused ning õppe- ja kasvatustegevuse valdkondade tulemused.

Lapse arengut kirjeldatakse lapsest lähtuvalt, väärtustades saavutatut ning tunnustades lapse toimetulekut, arenemist, positiivseid hoiakuid ja huvi.

Lasteasutuse pedagoogiline nõukogu otsustab, milliseid meetodeid kasutatakse lapse arengu hindamisel. Lapse arengu hindamise põhimõtteid tutvustatakse lapsevanematele.

Lasteaias kasutavad õpetajad järgmiseid meetodeid lapsearengu hindamisel: uurimine, intervjuu, küsitlus, laste tööd.

Rühmaõpetaja tutvustab lapsevanemale lapse arengu hindamise põhimõtteid ja korraldust esimesel rühma koosolekul õppeaasta alguses.

Üks kord õppeaastas (mais) viib pedagoog lapse arengu hindamiseks ja toetamiseks lapsevanemaga läbi arenguveestluse, mis:

- 1) annab tagasisidet lapse arengust ja õppimise tulemustest;
- 2) selgitab lapsevanema seisukohad ja ootused lapse arengu suhtes.

Lapse arengu hindamise ja arenguveestluse tulemus dokumenteeritakse.

Logopeed uurib frontaalselt iga õppeaasta algul (septembris) kõikide lasteaia käivate laste kõnet ja fikseerib tulemused (need kajastuvad lapse arengu vaatluslehel). Antud tegevusest lapsevanemaid eraldi ei informeerita. Teavitab lapsevanemat kirjalikult, kui lapsel on vajadus osaleda logopeedilistes tegevustes. Logopeed määrab abi vajavate lastega töötamise ajakava ja koostab lapsele logopeedilise abi plaani. Logopeedi arendustegevused toimuvad nii individuaal- kui ka grupitegevustena.

7.1. Lapse arengumapi koostamise põhimõtted

Lapse arengu jälgimiseks koostatakse igale lapsele arengumapp.

Arengumapp on informatsiooni kogumiseks lapse arengu kohta lasteasutuses, on lapsega seotud ülestähenduste kogum:

- aitab märgata lapse eripärasid, tugevusi ja arendamist vajavaid valdkondi, last hästi tundes on kõigil osapooltel võimalus rohkem lapse arengule kaasa aidata;
- lapsele huvitav tutvuda, kaasa lüüa ja meenutus tema arengust ja tegevusest;
- on planeerimise ja hindamise vahend lasteaia ;
- arengumapp on individuaalse arenguvestluse aluseks lapsevanemaga;
- lapsevanemale jääb mälestus lapse kasvamisest lasteasutuses;
- arengumapp on ajaloolise tähtsusega (mida me üles ei kirjuta see ununeb). Nii tekib ühe lapse ajalugu;
- kogu dokumenteerimine on täidetud korrektselt (kuupäevad) näidates lapse arenemist (tuues esile tugevusi ja arengut toetavaid valdkondi ja muud olulist lapse kohta);
- arengumapi koostamisel on oluline järjepidevus. Õpetajad planeerivad rühma tegevuskavas õppeaasta jooksul arengumapi koostamise ajalise kava.

Arengumapi struktuur

Täiskasvanute poolt koostatud arengumapp lähtub lapsest, on individuaalne ja võib sisaldada kokkuleppeliselt:

- Arengumapp algab tiitellehega (asutuse, rühma ja lapse nimega ning alustamise kuupäevaga).
- Lapse arengu analüüsimise vanuselised vaatluslehed (lapse arengu hindamise kriteeriumid üld- ja valdkonnaoskustes sh liikumine ja muusika), 2-4a lapsel lasteaia esimesel poolaastal täidetakse koostöös lapsevanemaga lapse kohanemisleht.
- Lapse mängu vaatluslehed, mängu kirjeldused, rollide ülevaateid jms.
- Laste erinevaid küsitlusi, intervjuusid jms.
- Valikut laste huvitavatest ütlemistest, arvamustest ja sõnalisest loomingust.
- Temaatilised kohustuslikud töölehed: “Mina”; “Minu pere”, “Mina ja sõbrad”; “Mina mängin”.
- Valikulised töölehed: “Minu kodu”; “Minu tunded”, “Mina oskan”, “Mina suurena” (5-7a). Töölehtede täitmine jaotatakse õppeaastale lähtuvalt nädala temaatikatest.
- Minu keha – minu käejalg, minu jalajalg, minu sõrmejäljed jms.
- Valikut lapse loomingust; iga kolme kuu jooksul valminud töödest lapse oma valik, töö tagumisel küljel kirjeldus, miks laps selle töö valis.
- Lapse tervisenäitajad aastate lõikes (kaal ja kasv jms tervishoiutöötajalt), lisatakse kooliminekul või lahkumisel lasteaia.
- Kokkuvõtte logopeedilisest kõneravist (logopeed).
- Individuaalne arenduskava, individuaalsest toetamisest kokkuvõtted jms, last toetavad Tegevused.
- Lapse saavutused, edusammud – rühma, lasteaia, linna üritustel osalemistest jms (n. diplomid, tänukirjad vms).
- Lastevanemate küsitlused lapse kohta.
- Lapse ja lapsevanema koostöö lehed (n küsitlustele vastamised, ühine teemalahendus n. minu nime saamisluu, meie pere sugupuu, vms....).
- Pildid, fotod lapse tegemistest lasteaia koos lapse jutustusega.

- Koolivalmidus testide tulemused.
- Arenguvestluste kokkuvõtted.
- Mapi jaotus on vanuseline.

Lapsevanemal on alati võimalus tutvuda oma lapse arengumapiga. Arengumapp käib lapsega kaasas kogu lasteaia perioodi. Arengumapid on individuaalse arenguvestluse aluseks lapsevanemaga.

7.2. Lapse arenguvestluste läbiviimise põhimõtted ja korraldus

Üks kord õppeaastas viivad pedagoogid läbi lapse arengu toetamiseks lapsevanemaga arenguvestluse. Arenguvestlus on usalduslik õpetajate ja lastevanemate vaheline vestlus lapse arengut puudutavates küsimustes.

Arengu- ja perevestluse käigus selgitatakse lapsevanemate ja õpetajate ootused, jagatakse teavet lapse kohanemisest, arutletakse lapse arengust ja õppimise tulemustest, tegevustest jms üle ning otsitakse koostöövõimalusi lasteaia ja kodu vahel lapse arendamiseks.

Lapse arengu hindamise ja arenguvestluse tulemus dokumenteeritakse „Isikuandmete kaitse seaduses sätestatud tingimustel“. Andmeid (analüüsid, kirjeldused) lapse arengu kohta hoitakse lapse arengumapis, mis asub kõrvalistele isikutele kättesaamatus kohas. Lapse laste aiast lahkumisel või kooli minekul antakse lapsevanemale kätte lapse arengumapp. Muud lapse arengut puudutavad vaatlused, tähelepanekud ja märkused hävitatakse lasteaia paberhundis

8. LAPSE KOOLIVALMIDUSE HINDAMISE PÕHIMÕTTED JA KORRALDUS

Koolivalmidus on valmisolek minna mänguliselt põhitegevuselt üle õpitegevusele. Valmisolek õpingute alustamiseks kujuneb samm-sammult kogu koolieelse perioodi jooksul.

Valmisoleku kujunemist mõjutavad nii sünnipäraseks eeldused ja võimed kui ka kasvukeskkond, milles laps igapäevaselt elab ja areneb.

Lapse arengut jälgitakse lasteaia pedagoogide ja logopeedi poolt kogukoolieelsel perioodil.

Koolivalmiduse hindamiseks viiakse läbi:

- 1) Koolieeliku vaatluslehepõhine hindamine, mille käigus rühmaõpetajad, muusika- ja liikumisõpetaja selgitavad välja:
 - Lapse arengu taseme õppekavas sätestatud üldoskustes ning õppe- ja kasvatustegevuse valdkonnaoskustes. Selgub rühma üldine tase ja laste hulk, kes vajavad individuaalset tööd.
 - Kordusvaatluse läbiviimine näitab lapse arengut õppeaasta jooksul ja õpetamise efektiivsust.
- 2) Kontrollitud joonistuse vaatlus, mis näitab
 - Lapse kognitiivset arengut: sõnavara, verbaalsest instruksioonist arusaamist, mälu, arusaamist matemaatilistest mõistetest, joonistamis- ja kirjutamisoskust, oskust töötada paberi ja pliiatsiga, orienteerumist paberil.
 - Lapse sotsiaal-emotsionaalset arengut: iseendaga toimetulekut, grupis töötamise oskust, käitumisreeglite tundmist, kohanemist uue keskkonna ja inimestega, tähelepanu ja kontsentratsioonivõimet, korraldustest arusaamist ja oskust nende järgi tegutseda
- 3) Frontaalne logopeediline uuring, mille käigus lasteaia logopeed hindab:
 - 1) lapse sõnavara ja väljendusoskust;
 - 2) kõne morfoloogilise ja süntaktilise arengu taset;
 - 3) hääldust ning teksti mõistmist;
 - 4) lugema ja kirjutamise eeldusi,
 - 5) kognitiivseid võimeid.

- 4) Hindamised viiakse läbi vastavate juhendite alusel. Koolieeliku arengu hindamine viiakse läbi kaks korda õppeaastas, sügisel ja kevadel. Kõik saadud tulemused dokumenteeritakse ja lisatakse lapse arengumappi. Antud tulemuste põhjal antakse tagasisidet lapsevanemale.
- 5) Lapse koolivalmiduse hindamisel saadud arengu tulemusi kirjeldatakse üldoskuste ning õppe- ja kasvatustegevuse valdkondades lapse koolivalmiduse kaardil tuues välja lapse tugevused ja arendamist vajavad küljed. Koolivalmiduskaardile märgitakse lapse lasteasutuses viibitud ajaperiood.
- 6) Koolivalmiduskaardi allkirjastavad selle koostamisel osalevad isikud: rühmaõpetajad, logopeed, lapsevanem (eeskostja) ja lasteasutuse direktor.
- 7) Koolivalmiduskaarti säilitatakse lasteasutuses viis aastat.

9. ERIVAJADUSTEGA LAPSE ARENGU TOETAMISE PÕHIMÕTTED JA KORRALDUS

- 1) Lasteasutus saab käia erivajadustega laps. Erivajadusega laps on laps, kelle võimetest, tervises seisundist, keelelisest ja kultuurilisest taustast ning isiksuseomadustest tingitud arenguvajaduste toetamiseks on vaja teha muudatusi või kohandusi lapse kasvukeskkonnas (mängu- ja õppevahendid, ruumid, õppe- ja kasvatusmeetodid jm) või rühma tegevuskavas.
- 2) Erivajadusega lapse on meeskonnatöö.
- 3) Vajadusel koostavad rühma pedagoogid õppeaasta algul koostöös logopeedi jt spetsialistidega ning lapsevanemaga lapsele individuaalse arenduskava. Vähemalt üks kord õppeaastas tehakse kokkuvõtte individuaalse arenduskava rakendumisest, arengukeskkonna sobilikkusest ning lapse edasistest vajadustest.
- 4) Vajaduse korral ja vanema vastava avalduse puhul töötab logopeed lapsega, kellel on kõnehäired individuaalprogrammi järgi.
- 5) Vajaduse korral ja vanema vastava avalduse puhul laps võib olla suunatud pedagoogilise nõukogu otsusega meditsiini-pedagoogilise komiisoonile
(Alus: 09.01.2008.a. Narva Linnavalitsuse määrusega nr 4).
- 6) Lasteasutus toetab erineva keelelise ja kultuurilise taustaga peret lapsele oma keele ja kultuuri tutvustamisel ning eesti keele ja kultuuri väärtustamisel.

9.1. EESTI KEELE KUI TEISE KEELE ÕPE

- 1) Lasteasutuses toimub õppe- ja kasvatustegevus vene keeles.
- 2) Lasteasutuses alustatakse laste eesti keele õpet kolmeaastaselt kas:
 - 1) eraldi keeletegevuste kaudu;
 - 2) keeleõpet teiste tegevustega lõimides.
- 3) Eesti keele õppe eeldatavate tulemuste kavandamisel arvestatakse nii laste arengutaset, vanust kui ka eesti keele õppe mahtu ning metoodikat.
- 4) Erivajadustega lapsele koostatakse eesti keele kui teise keele õpetamiseks vajadusel individuaalne arenduskava.

10. LAPSEVANEMATEGA KOOSTÖÖ PÕHIMÕTTED JA KORRALDUS

- 1) Lasteaed on avatud vanemate koostööks.
- 2) Lasteasutuse pedagoogid teevad lapsevanemaga lapse arengu toetamiseks koostööd, mis põhineb dialoogil, vastastikusel usaldusel ja lugupidamisel, arvestades vanemate soove tegevusprogrammi ja päevakava koostamisel.
- 3) Pedagoog teavitab regulaarselt lapsevanemat lapse arengust ja õppimisest ning õppe- ja kasvatustegevuse korraldusest. Pedagoog loob lapsevanemale võimalused saada tuge ja nõu õppe- ja kasvatusküsimustes.
- 4) Lapsevanemal on võimalus osaleda õppe- ja kasvatusprotsessi kavandamises ja läbiviimises ning anda tagasisidet lasteasutuse tegevusele.

Lapsevanematega koostöö põhimõteteks on:

- usaldusliku koostöösuhte loomine ja vastastikune lugupidamine;
- regulaarne lapsevanema teavitamine lapse arengust ja õppimisest ning õppe- ja kasvatustegevuse korraldusest;
- võimaluste loomine lapsevanemale, et saada tuge ja nõu õppe- ja kasvatusküsimustes õpetajatelt, logopeedilt, psühholoogilt, lasteaia juhatajalt;
- õppe- ja kasvatusprotsessi kavandamises ja läbiviimises osalemise võimaldamine;
- tagasiside andmine lasteaiaõpetajatele;
- konfidentsiaalse info mittelevitamine kolmandatele isikutele;
- lapsevanemate ettepanekute, arvamuste ja tähelepanekutega arvestamine.

Lapsevanematega koostöö kavandamisel ja korraldamisel:

- esmakordselt lasteaeda tulekul tutvustatakse lapsevanematele õppe- ja kasvatustegevust korraldavaid dokumente;
- viiakse läbi tutvumisvestlus;
- antakse regulaarselt lapsevanematele infot lapse arengust ja igapäevasest õppe- ja kasvatustegevusest;
- lapsevanemad kaasatakse õppe- ja kasvatusprotsessi;
- viiakse läbi arenguvestlus üks kord õppeaastas;
- nõustatakse õppe- ja kasvatusküsimustes;
- antakse võimalus teha ettepanekuid lasteaia kasvukeskkonna parendamiseks ja õppe- ja kasvatusprotsessi muutmiseks.

Koostöövormid töös lapsevanematega on:

- individuaalsed vestlused;
- info edastamine (igakuine infoleht, infostendid, kodulehekülg, e-post, telefon, kirjalikud teated, valla koduleht);
- küsitlused ja ankeedid;
- üldkoosolek vähemalt üks kord õppeaastas;
- loengud, seminarid, vestlusringid;
- rühma lastevanemate nõupidamised vähemalt kaks korda õppeaastas;
- hoolekogu töö;
- arenguvestlused üks kord õppeaastas;
- ühisüritused (spordipäev, piknik, väljasõit, teatrikülastused, laste peod jms);
- temaatilised näitused;
- lapse arengumapi koostamine;

11. ÕPPEKAVA UUENDAMISE JA TÄIENDAMISE KORD

- 1) Õppekava uuendusel ja täiendamisel lähtutakse sisehindamise tulemustest, õppeaasta õppe-ja kasvatustegevuse analüüsist.
- 2) Õppekava uuendus ja muudatus kinnitab lasteaia direktor pedagoogilise nõukogu ettepanekul, kuulates hoolekogu arvamuse ära.

28.08. 2014 aastal oli uuendatud ja täiendatud Narva lasteaia Pääsuke õppekava ja kinnitatud pedagoogilisel nõukogul lasteaia direktoriga.

Muudatused ja täiendused olid järgmised:

- 1) on täiendatud lasteaia õppekava sisukord;
- 2) on uuendatud lasteaia õppekava üldinfo;
- 3) on täiendatud lasteaia õppekava liik ja eripära;
- 4) on uuendatud lasteaia missioon ja visioon, eesmärgid ja põhimõtted, põhiväärtused lähtudes uuest Narva Lasteaia Pääsuke arengukavast;
- 5) on täiendatud uued rühmade loomine lasteaia õppesuundade arendamiseks;
- 6) on uuendatud lasteaia lapse arengu hindamise põhimõtted ja korraldus;
- 7) on täiendatud Lapse arengumapi koostamise põhimõtted, arengumapi struktuur; lapse arenguvestluste läbiviimise põhimõtted ja korraldus;
- 8) on täiendatud lapse koolivalmiduse hindamise põhimõtted ja korraldus;
- 9) on uuendatud erivajadustega lapse arengu toetamise põhimõtted ja korraldus;
- 10) on täiendatud lapsevanematega koostöö põhimõtted ja korraldus;
- 11) on uuendatud lapsevanematega koostöö põhimõtted ja korraldus.

VÄLJAVÕTTED

Narva lasteaia Pääsuke hoolekogu ja pedagoogilise nõukogu koosoleku
28.08.2014.a. protokollist nr 1.

Otsus: 1.

Pakkuda lasteaia direktorile Ljubov Moškova'le kinnitada uuendatud Narva lasteaia Pääsuke õppekava.

NARVA LINNAVALITSUSE KULTUURIOSAKOND
NARVA LASTEAEDE PÄÄSUKE

LASTEAIJA PÄEVAKAVA

6.30 – 8.00	Laste vastuvõtmine lasteaeda, vabad tegevused, individuaalne töö.
8.05 – 8.25	Võimlemine
8.25 – 9.00	Hommikusöök
9.00 – 12.20	Planeeritud õppe- ja kasvatustegevused. Laste vabategevused (mäng, loominguline tegevus, liikumine jm). Õues viibimine. Laste igapäevatoimingud (riietumine, pesemine, ruumi korrastamine jm).
11.30 – 12.55	Lõunasöök
13.00 – 15.00	Lõunauinak, ülestõusmine peale uinakut. Vähemalt üks tund puhkeaega valikuvõimalusega une või mõne muu vaikse tegevuse vahel Laste vabategevused (mäng, loominguline tegevus jm) Individuaalne töö lastega
15.00-16.00	Karastamine, vabad tegevused
15.30 – 16.00	Õhtutoode
16.00-18.00	Planeeritud õppe- ja kasvatustegevused, vabad tegevused, Individuaalne töö lastega. Jalutuskäik
18.00-18.30	Laste lahkumine koju

NARVA LINNAVALITSUSE KULTUURIOSAKOND
NARVA LASTEAEÜ PÄÄSUKE

ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE NÄDALAKAVA

Rühm: Laste vanus	
Periood	
Nädala teema	
Eesmärgid	
Mina ja keskkond	
Keel ja kõne	
Matemaatika	
Kunst	
Lugema ja kirjutama õpetamine	
Mängud ja muud tegevused	
Iseseisvus	

Rühma õpetajad:

Kuupäev:

NARVA LINNAVALITSUSE KULTUURIOSAKOND
NARVA LASTEAEK PÄÄSUKE

1.1. LAPSE INDIVIDUAALSUSE KAART

I TASAND

Üldandmed lapse kohta

Nimi:

Sünniaeg:

Rühma liik:

Kodune keel(ed):

Kaardi avamise aeg:

Lapsevanema nõusolek kaardi avamiseks:

1. Üld- ja peenmotoorika, füüsiline areng

--

2. Eneseteenindus

Oskused ja abi vajadus

--

3. Silmaring, huvid ja motivatsioon

--

4. Mäng ja sotsiaalsed oskused

Mänguoskused, suhted kaaslastega/täiskasvanutega

--

5. Emotsionaalne seisund ja käitumine

--

6. Suhtlemine ja kõne

Mitteverbaalne ja verbaalne suhtlemine, kõne mõistmine ja kasutamine

--

7. Tunnetustegevus

Tähelepanu, tajude, mälu, mõtlemine

8. Kokkuvõtte arenguveestlusest ja kokkulepe edasiste tegevuste osas

9. Individualiseerimine ja diferentseerimine

Toetavad tegevused	Teostajad
Vajadus lapse pedagoogilis-psühholoogiliseks hindamiseks:	

Kuupäev:

Õpetajad:

Lapsevanem:

II TASAND

Üldandmed lapse kohta

Nimi:

Sünniaeg:

Rühma liik

Kodune keel(ed):

1. Õpetajate tähelepanekud ja soovitused

Õppe- ja kasvatustegevuse valdkonnad	Lapse tugevad küljed (oskused)	Arendamist vajavad küljed (soovitused)
Keel ja kõne		
Matemaatika		
Kunst		
Muusika		
Liikumine		
Koduloolised teemad		

2. Kõne uuringu tulemused

Valdkonnad	Lapse tugevad küljed	Arendamist vajavad küljed, soovitused
Kõnesoov ja suhtlemine		
Kõne mõistmine		
Hääldus/sõnavara/lause		
Jutustamine		

3. Teiste spetsialistide arvamused ja soovitused

--

4. Lapsevanema arvamus

--

5. Kokkuvõte ja soovitus tugiteenuste rakendamiseks

--

6. Rakendatavad tugiteenused

Tugiteenus	Tugiteenuse osutajad

--	--

8. Rakendatud tugiteenus(t)e tulemuslikkus

Tugiteenuse osutaja	Hinnang	Soovitused

9. Kokkuvõte ja ettepanekud

--

Kuupäev:

Lapsevanem:

Erivajadustega laste tugiteenuste koordinaator (või lasteasutuse direktor):

III TASAND

Üldandmed lapse kohta

Nimi:

Sünniaeg:

Rühma liik:

Kodune keel:

1. Haridusasutuse-välise spetsialistide/komisjonide soovitus

Komisjon/spetsialist	Soovitused

2. Otsus eelnimetatud soovitude rakendamise kohta lasteasutuses

--

Kuupäev:

Lasteasutuse direktor:

Lapsevanema nõusolek:

3. Rakendatavad tegevused ja tulemuslikkus

Tegevus	Teostaja	Tulemus

4. Kokkuvõtte ja ettepanekud

--

Kuupäev:

Lapsevanem:

Erivajadustega laste tugiteenuste koordinaator (või lasteasutuse direktor):

2. LAPSE KOOLIVALMIDUSE KAART*Üldandmed lapse kohta*

Nimi:

Sünniaeg:

Rühma liik:

Kodune keel(ed):

1. Üld- ja peenmotoorika (täidab liikumisõpetaja ja/või rühma õpetaja)

2. Eneseteenindus

Oskused ja abi vajadus

3. Huvid ja motivatsioon

4. Mäng ja sotsiaalsed oskused

Mänguoskused, suhted kaaslastega/täiskasvanutega

5. Emotsionaalne seisund ja käitumine

6. Tunnetustegevus

Tähelepanu, tajus, mälu, mõtlemine

7. Kõne areng (täidab logopeed ja/või rühma õpetaja)

Mitteverbaalne ja verbaalne suhtlemine, kõne mõistmine ja kasutamine

8. Eeluskused emakeeles ja matemaatikas, silmaring

9. Koolieelses lasteasutuses rakendatud tugiteenused

10. Kokkuvõtte lapse koolivalmidusest

Lapse arengu tugevad küljed	Arendamist vajavad küljed, soovitus
Arvamus koolivalmiduse kohta:	

Kuupäev:

Õpetajad:

Lasteasutuse direktor:

Lapsevanem:

NARVA LINNAVALITSUSE KULTUURIOSAKOND
NARVA LASTEAEK PÄÄSUKK

ARENGUVESTLUSE KOKKUVÕTE

Rühm:
Osalejad:
Aeg:
Koht

Laps -----

Lapsevanem

Õpetaja -----

Logopeed -----

Allkirjad:

NARVA LINNAVALITSUSE KULTUURIOSAKOND
NARVA LASTEAEÜ PÄÄSÜKE

INDIVIDUAALNE ARENDUSKAVA

Kuupäev:

Lapse nimi:

Teostaja	Arenguvaldkond ja eesmärgid	Toetav tegevus	Märkused
	1)		
	2)		
	3)		
	4)		
	5)		

Olen tutvunud, teadmiseks võtnud ja nõustun individuaalses arenduskavas seatud eesmärkidega.

Lapsevanem

Allkiri

Kuupäev

Teostaja

Allkiri

Kuupäev

Teostaja

Allkiri

Kuupäev

Teostaja

Allkiri

Kuupäev

NARVA LINNAVALITSUSE KULTUURIOSAKOND
NARVA LASTE AED PÄÄSUKE

TEGEVUSE VAATLUS

Lapse nimi..... Vanus

Rühm

Õpetaja-----

Kuupäev Aeg	Laste intellektuaalne tegevus	Iseseisev tegevus

NARVA LINNAVALITSUSE KULTUURIOSAKOND
NARVA LASTE AED PÄÄSUKE

LASTE ARENGU HINDAMISE TABEL

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 3-aastane laps:

Oskused	Kuni 3 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	1	2	3	4	5	6	7	8
Mänguoskused	1) lülitub mängudesse ühise mänguasjaga;								
	2) hakkab avaldama iseseisvust mängus;								
	3) tunneb rõõmu eakaaslaste suhtlemisest mängus;								
	4) hakkab järgida lihtsamaid mängureegleid;								
Tunnetus- ja õpioskused	5) leiab tegutsemisajendi, plaanib ja organiseerib tegevusi täiskasvanu abiga; täiskasvanu suunab lapse tegevust kõne kaudu;								
	6) plaanib osaliselt oma käitumist ja tegevust iseendale suunatud kõne vahendusel;								
	7) keskendub tegevusele lühikeseks ajaks, tema tähelepanu ei ole veel püsiv;								
	8) tegutseb vahetult nii konkreetsete asjadega kui ka neid kujutavate sümbolitega;								
	9) kordab ja jäljendab varasemaid kogemusi ning mälupilte nii konstruktiivses mängus kui ka lihtsas rollimängus;								
	10) mängib mõnda aega koos teistega ja järgib lihtsamaid reegleid;								
	11) on omandanud sõnavara, mis võimaldab tal ennast väljendada;								
	12) osaleb dialoogis;								
	13) jälgib lihtsaid lookesi ja eristab kogemusele tuginedes realistlikke sündmusi väljamõeldud lugudest;								
	14) mõistab osaliselt lihtsamat kõnet ka ilma toetava vihjeta ning saab aru lihtsamatest ülekantud tähendustest;								
	15) rühmitab asju ja esemeid ühe või mitme tajutava omaduse või nimetuse järgi;								
	16) tal on ettekujutus arvu mõistest ja värvuste nimetustest;								
	17) leiab võrdluse alusel asjades ühiseid ja erinevaid jooni ning								

	nendevahelisi seoseid, kasutab info saamiseks keelt;								
	18) tema ettekujutus oma teadmistest ja oskustest on ebarealistlik;								
	19) omandab uusi seoseid, mõisteid ja teadmisi korduva kogemuse, aktiivse tegutsemise ning mudelite järgi õppimise kaudu; vajab oma tegevusele tagasisidet;								
Sotsiaalsed oskused Enesekohased oskused	20) saab aru, et inimestel võivad olla tema omadest erinevad tunded ja emotsioonid;								
	21) tal on osaliselt kujunenud enesetunnetus ja eneseteadvus;								
	22) väljendab tugevaid emotsioone, oma mina;								
	23) võib karta tundmatuid ja uusi asju;								
	24) tahab igapäevastes olukordades valikute üle ise otsustada ning üritab neid ka täide viia;								
	25) tema enesekindlus on kõikuv; enesekindluse saavutamiseks vajab ta turvalisust, tunnustust, rutiini ja reegleid;								
	26) osaleb täiskasvanuga ühistegevustes; teisi lapsi pigem jälgib, tegutseb nendega kõrvuti;								
	27) jagab mõnikord oma asju ka teistega, valdavalt on ta siiski omandihoidja;								
	28) loob sõprussuhteid nendega, kellega on tihti koos; tegutseb kontakt luues ja säilitades sihipäraselt;								
	29) algatab vestlust eri partneritega erinevatel teemadel; tajub, mida teised teavad ja mis on neile uus;								
	30) täidab igapäevaelu rutiini;								
	31) järgib lihtsamaid sotsiaalseid reegleid ning eeskujudele toetudes jäljendab igapäevaelu rolle ja tegevusi.								

Tinglikud märgistused, tasandid:

S – suurepärane – laps oskab tegutseda iseseisvalt;

R - rahuldav - laps vajab täiskasvanu abi;

M – madal - laps ei oska tegutseda iseseisvalt.

LASTE ARENGU HINDAMISE TABEL

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 4-aastane laps:

Oskused	4 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	1	2	3	4	5	6	7	8
Mänguoskused	1) tunneb mängust rõõmu;								
	2) püüab rakendada mängudes oma teadmisi ja muljeid ümbritsevast maailmast;								
	3) Püüab võtta endale mängurolli täiskasvanute abil, täidab erinevaid mängutegevusi;								
	4) kasutab mängudes erinevaid vahendeid täiskasvanute abil;								
	5) teostab manipuleerimisvõtteid mänguasjadega või asendusesemetega;								
Tunnetus- ja õpioskused	6) oskab osaliselt oma tegevusi plaanida ja organiseerida ning tegutseb iseseisvalt otsese juhendamise, kuid autoriteetide toel;								
	7) plaanib minakeskse kõne abil oma tegevust ja lahendab probleeme;								
	8) hangib tänu keeleoskusele uut teavet; tema kõne toetub mälule ning sõltub sellest, kellega jm olukorras ta koos on;								
	9) saab aru mõistatustest ja lihtsamatest piltlikest võrdlustest;								
	10) järgib lihtsaid reegleid;								
	11) huvitub võistlusemängudest ja tahab olla edukas;								
	12) osaleb ühistegevuses ning teeb koostööd teiste lastega; konstrueerib, osaleb rolli- ja võistlusemängudes ning loovtegevustes;								
	13) liigitab lihtsamate üldmõistete või mitme tunnuse järgi; keskendub tegutsedes mitmele nähtavale ja eristavale tunnusele ning jaotab oma tähelepanu;								
	14) saab aru arvumõistest; huvitub tähtedest;								
	15) omandab uusi teadmisi praktiliste olukordade, kogetud emotsioonide, kujutluste ja kõne kaudu;								

Sotsiaalsed oskused Enesekohased oskused	16) väljendab verbaalselt lihtsamaid emotsioone, oma soove, tahtmisi ja seisukohti ning püüab jõuda kokkuleppele;						
	17) tahab olla iseseisev, kuid sageli ei ole tal enda suutlikkusest realistlikku ettekujutust;						
	18) saab hakkama eneseteenindamisega (riietub, sööb, joob iseseisvalt), tal on kujunenud tualetiharjumused;						
	19) teab oma nime, vanust ja sugu ning märkab soolisi erinevusi;						
	20) seab endale mõningaid eesmärgid ja täidab neid;						
	21) väärtustab oma saavutusi, ent vajab oma tegevuse tunnustamist ja täiskasvanu tähelepanu;						
	22) püüab vahel teisi abistada ja lohutada; tal on mõningane ettekujutus teiste inimeste tunnetest ja mõtetest;						
	23) osaleb lühikest aega ühistegevuses eakaaslastega, kuid eelistab üht mängukaaslast rühmale;						
	24) arvestab reegleid mängudes ja tegevustes, mida juhivad autoriteetid;						
	25) saab aru lihtsamatest seltskonnas käitumise reeglitest ning järgib neid igapäevases suhtluses; püüab täita kodukorra reegleid;						
	26) saab aru valetamisest kui taunitavast käitumisest;						
	27) huvitub võistlusmängudest ning tahab olla edukas.						

Tinglikud märgistused, tasandid:

S – suurepärane – laps oskab tegutseda iseseisvalt;

R - rahuldav - laps vajab täiskasvanu abi;

M – madal - laps ei oska tegutseda iseseisvalt.

LASTE ARENGU HINDAMISE TABEL

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 5-aastane laps

Oskused	5 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	1	2	3	4	5	6	7	8
Mänguoskused	1) võtab osa ühismängudest;								
	2) järgib mängureegleid;								
	3) tunneb mängust rõõmu;								
	4) võib täita mängudes erinevaid rolle;								
	5) püüab arendada sisu loovmängus;								
	6)püüab kasutada mängudes erinevaid vahendeid;								
Tunnetus- ja õpioskused	1) tegutseb lühikest aega iseseisvalt, kuid tegutsemiskindluse saavutamiseks vajab veel täiskasvanu abi;								
	2) reguleerib oma käitumist ja emotsioone täiskasvanu abiga, hakkab oma tegevust planeerides ja korraldades kasutama sisekõnet;								
	3) tegutseb koos teistega; teda motiveerivad tegevused eakaaslastega;								
	4) tema keeleline areng võimaldab lahendada ülesandeid ja probleeme ning saavutada kokkuleppeid;								
	5) konstrueerib, katsetab ja uurib erinevaid võimalusi, kasutades nii sümboleid, kujutlusi kui ka realseid esemeid ja objekte;								
	6) osaleb erinevates mänguliikides ja loovtegevustes;								
	7) räägib esemetest, mis pole kohal, ja olukordadest, mis toimusid minevikus või leiavad aset tulevikus, ning fantaseerib;								
	8) keskendub huvipakkuvale tegevusele mõnikümmend minutit;								
	9) oskab vaadelda ning märgata detaile, olulisi tunnuseid ja seoseid;								
	10) eristab rühmi ja oskab neid võrrelda ning saab aru lihtsamate mõistete kuuluvusest, alluvusest ja üldistusastmest;								
	11) tal on ettekujutus numbritest, tähtedest ja sümbolitest;								
	12) omandab teadmisi kogemuste ja kõne kaudu, tegutseb aktiivselt ning lahendab probleeme;								
	13) kasutab teadmiste omandamisel ja								

	kogetu meenutamisel intuiitiivselt lihtsamaid meeldejätmise vise (mälustrateegiaid);								
Sotsiaalsed oskused Enesekohased oskused	1) hakkab mõistma teiste inimeste tundeid ja mõtteid;								
	2) väljendab oma emotsioone ja räägib nendest;								
	3) suhtleb ja tegutseb enamasti iseseisvalt ning orienteerub oma suutlikkuses;								
	4) suudab kuigivõrd vastutada oma tegevuse eest;								
	5) on tundlik teiste hinnangute suhtes, need mõjutavad tema enesehinnangut;								
	6) imiteerib täiskasvanu tegevusi ja rolle, kasutades tema sõnavara ja maneere;								
	7) eelistab sootüübilisi mänge;								
	8) naudib rühma kuulumist ja eakaaslaste seltsi ning ühistegevust; teeb eesmärgi saavutamiseks koostööd, jagab ja vahetab;								
	9) aktseptib reegleid, kogemusi ja muutusi; jälgib reeglite täitmist teiste pool; kõne areng võimaldab arusaamatusi lahendada verbaalselt;								
	10) oskab avalikus kohas sobivalt käituda ning teab, mida tohib, mida mitte.								

Tinglikud märgistused, tasandid:

S – suurepärase – laps oskab tegutseda iseseisvalt;

R - rahuldav - laps vajab täiskasvanu abi;

M – madal - laps ei oska tegutseda iseseisvalt.

LASTE ARENGU HINDAMISE TABEL

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 6-aastane laps

Oskused	6 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	1	2	3	4	5	6	7	8
Mänguoskused	1) tunneb mängust rõõmu on suuteline mängule keskenduma;								
	2) mängib rollimänge, kooskõlastab oma tegevuse teiste tegevustega;								
	3) iseseisvalt annab rollid mängus, arendab erinevaid süžeeid;								
	4) hakkab huvi tundma tunnetusmängude vastu;								
	5) valmissisuga mängudes saab aru mänguülesannetest, järgib mängureegleid ning oskab tuttavate mängude reegleid teistele selgitada;								
	6) nimetab lemmikmängud, tutvustab lastele neid;								
	7) kasutab mängudes erinevaid vahendeid;								
Tunnetus- ja õpioskused	1) plaanib oma igapäevategevusi, seab eesmärged ning üritab alustatud tegevused lõpetada;								
	2) suudab keskenduda tegevusele vähemalt 20-30 minutiks;								
	3) kasutab kujutlusi luues ja tegevusi planeerides sisekõnet;								
	4) kasutab kõnet info saamiseks, tegelikkuse adumiseks ning uute teadmiste omandamiseks;								
	5) järgib ühistevustest reegleid ja suudab neid selgitada;								
	6) kasutab sidusat kõnet, tema dialoog on suunatud rohkem iseendale;								
	7) osaleb aktiivselt käelistes ja loovtegevustes;								
	8) saab aru asjade suhetest ja omadustest ning ajalis-ruumilisest järjestusest;								
	9) kasutab teadmisi igapäevastes situatsioonides, nii uudes kui ka sarnases olukorras;								
	10) kasutab uute teadmiste omandamisel meeldejätmise strateegiaid juhuslikult, teadvustab kordamise vajadust;								
Sotsiaalsed oskused Enesekohased	1) tajub ja mõistab teiste inimeste emotsioone ja seisukohti ning arvestab neid käitumises ja vestluses;								

oskused	2) seab endale eesmärgid ja üritab neid ellu viia;								
	3) on oma tegevustes orienteeritud tunnustusele, tähelepanule ja emotsionaalsele toetusele;								
	4) eelistab omasoolisi mängukaaslasi; kujunevad esimesed sõprussuhted;								
	5) suudab lühikest aega ilma täiskasvanu kontrollita rühmas mängida ning teha koostööd omal viisil;								
	6) järgib mängudes ja tegevustes reegleid, eriti nende täitmist teiste poolt;								
	7) järgib sotsiaalset rutiini.								

Tinglikud märgistused, tasandid:

S – suurepärase – laps oskab tegutseda iseseisvalt;

R - rahuldav - laps vajab täiskasvanu abi;

M – madal - laps ei oska tegutseda iseseisvalt.

LASTE ARENGU HINDAMISE TABEL

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 7-aastane laps

Oskused	7 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	1	2	3	4	5	6	7	8
Mänguoskused	1) tunneb mängust rõõmu ning on suuteline mängule keskenduma;								
	2) rakendab mängudes loovalt oma kogemusi, teadmisi ja muljeid ümbritsevast maailmast;								
	3) algatab erinevaid mängu ja arendab mängu sisu;								
	4) täidab mängudes erinevaid rolle;								
	5) järgib mängureegleid ning oskab tuttavate mängude reegleid teistele selgitada;								
	6) suudab mängu käigus probleeme lahendada ja jõuda mängukaaslastega kokkuleppele;								
	7) tunneb rõõmu võidust ja suudab taluda kaotust võistlusmängus;								
	8) kasutab mängudes loovalt erinevaid vahendeid;								
Tunnetus- ja õpioskused	1) saab aru lihtsamatest seostest (hulk, põhjus, tagajärg), tajub esemeid, sündmusi ja nähtusi tervikuna;								
	2) mõtleb nii kaemuslik-kujundlikult kui ka verbaalselt, saab kuuldust aru, reageerib sellele vastavalt ning kasutab arutlevat dialoogi;								
	3) tegutseb sihipäraselt, on suuteline keskenduma kuni pool tundi;								
	4) kavandab ja korraldab oma igapäevategevusi ja viib alustatud tegevused lõpuni;								
	5) tegutseb uudses olukorras täiskasvanu juhiste järgi;								
	6) suhtub õppimisse positiivselt – tahab õppida, uurida, esitada küsimusi, avastada ja katsetada;								
	7) rühmitab esemeid ja nähtusi erinevate tunnuste alusel;								
	8) kasutab materjali meeldejätmiseks kordamist;								
Sotsiaalsed oskused Enesekohased oskused	1) püüab mõista teiste inimeste tundeid ning arvestada neid oma käitumises ja vestluses;								
	2) tahab ja julgeb suhelda – huvitub suhetest ja tunneb huvi teiste vastu;								
	3) hoolib teistest inimestest, osutab abi ja küsib seda vajadusel ka ise;								

4) osaleb rühma reeglite kujundamisel;									
5) oskab teistega arvestada ja teha koostööd;									
6) loob sõprussuhteid;									
7) saab aru oma-võõras-ühine tähendusest;									
8) teeb vahet hea ja halva käitumise vahel;									
9) mõistab, et inimesed võivad olla erinevad;									
10) järgib kokkulepitud reegleid ja üldtunnustatud käitumisnorme;									
11) selgitab oma seisukohti;									
1) suudab oma emotsioone kirjeldada ning tugevaid emotsioone, nt rõõmu, viha, sobival viisil väljendada;									
2) kirjeldab enda häid omadusi ja oskusi;									
3) oskab erinevates olukordades sobivalt käituda ning muudab oma käitumist vastavalt tagasisidele;									
4) algatab mängu ja tegevusi;									
5) tegutseb iseseisvalt ja vastutab oma käitumise eest;									
6) teab, mis võib olla tervisele kasulik või kahjulik ning kuidas ohutult käituda;									
7) saab hakkama eneseteenindamisega ja tal on kujunenud esmased tööharjumused;									
8) kasutab erinevaid vahendeid heaperemehelikult ning tegevuse lõppedes koristab enda järelt.									

Tinglikud märgistused, tasandid:

S – suurepärase – laps oskab tegutseda iseseisvalt;

R - rahuldav - laps vajab täiskasvanu abi;

M – madal - laps ei oska tegutseda iseseisvalt.